List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered a second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepajuki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodajali na ovitku. Ako je številka (243) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 242. **Chicago, Ill., 30. aprila (April) 1912.** **Leto (Vol.) VII.**

Večna slava prvemu majniku,

prazniku svobode, enakosti in bratstva!

Jaz sem delo! Ustvaril jaz sem mesta
na tleh puščav, prerije širne — — —
Človeštva ves ponos je roke moje cesta,
a delež moj — krivice neizmerne.

Jaz sem Delo! Zatorej dvigam glavo
zdaj ponosno iz verig in vstajam
iz grobov krivic s pravice slavo
in zmago nad temo odhajam.

Jaz sem delo! Moje so odprte
zdaj oči, da zro stvari na svetu,
ki od nekdaj bile so zastrte
z grozo v slavo "zlatemu teletu"

Jaz sem delo! In jaz pesem dvigam
svojo v znak zavesti in vstajenja,
Luč spoznanja in resnice vžigam
z bakljo sveto novega življenja.

Jaz sem Delo! In jaz rušim trone,
bijem boje v moči nezmagljivi,
v prah drobim vse suženjstva zakone,
da osvojim si svet, ves svet vabljivi.

NAŠ PRAZNIK.

Triindvajset let je preteklo odkar je mednarodni socialistični **kongres v Parizu** določil nov praznik v koledarju socialističnega delavskega gibanja — **prvi maj.** Dvaindvajsetkrat ga je že praznoval bojevni proletarijat širom sveta.

Znamenit in veličastven je ta naš praznik, kakor je znamenito in veličastveno socialistično gibanje sploh.

Sprva je bil ta praznik omejen le na 1. maja 1890 z namenom — kakor določa tozadevna resolucija pariškega kongresa — da probujeno delavstvo vseh dežel in narodov organizira veliko mednarodno demonstracijo, ktera naj izraža zahteve za osemurno delo in zahteve za uresničenje ostalih točk, sprejetih na kongresu v Parizu l. 1889. Poznejši mednarodni kongresi, kakor tudi splošna želja vseh socialističnih organizacij je pa določila, da ostane prvi majnik stalni praznik mednarodnega delavstva, dan socialistične manifestacije, med proletarijatom vseh narodov.

V modernem socialističnem gibanju pomeni prvi maj manifestacijo svetovne delavske solidarnosti; drugič pa pomeni demonstracijo za sedanje zahteve mednarodnega socializma: — **jednaka in splošna volilna pravica za oba spola, skrajšanje delavnika in absolutna svoboda organizacije, zborovanja, tiska in govora.**

Prvi maj je edini dan v letu, v kterem bojevna socialistična armada na obeh straneh atlantiškega oceana stori kratko pavzo, da premotri svoje delo in pridobitve v prošlem letu in izdela načrte za nove bitke v bodočem letu.

Številne in znamenite so bile pridobitve, ki so poveličale zgodovino našega gibanja od leta 1889. Mednarodno gibanje socializma v teh 22 letih, odkar se je vršil omenjeni znameniti pariški kongres, se ne zrcali le v neprestanem delu in boju, temveč se zrcali tudi v velikanskem naraščaju, sijajnih zmagah in osvojitvah.

Delegatje na pariškem kongresu so reprezentirali malo več kot samo navdušenje za tedanjo mlado in veliko idejo; predstavljali so nado v delavski razred in trdno voljo za boj za svobodo. Drugega ni bilo. Nemčija je bila takrat jedina država, kjer je socialistično gibanje zadobivalo politično znamenitost, toda boriti se je moralo proti barbarskim antisocialističnim zakonom. Na Francoskem še ni bilo organizacije v pravem pomenu besede; v Avstriji in v Angliji je bil socializem še v zibeli; v Rusiji je bil vsak pojav zatrt pod železno peto brutalne in krvoločne autokracije, čim se je pokazal. V ostalih državah Evrope in v Ameriki je bil socializem znan le majhni peščici filozofov in teoretikov.

In danes? — Danes je socializem gospodujoči faktor v narodnem življu večine velikih evropskih držav; socialistično gibanje prodira v Azijo, Afriko in Avstralijo. Pristašev socializma je na milione. **Socializem je postal sila, s ktero računajo vse države, vsi narodi.** Bodočnost je v socializmu!

Ameriški socialisti niso prezrli niti ene stopnje evropskega gibanja. Opazovali so ga zvesto leto za letom od 1889 in vsak prvi maj prinesel jim je novo veselje in novo nado. Napredek in zmage onkraj Atlantika navduševale so ameriške socialiste za lastni boj, kajti doma jih ni imelo kaj navdušiti!

Šele lanski prvi maj je bil prvi pravi praznik ameriških socialistov. Lansko in predlansko leto je začrtalo v zgodovini ameriškega gibanja novo dobo, dobo, v kateri je socialistično gibanje postalo faktor tudi v Zedinjenih državah. Delo cele generacije, trdo in na videz nehvaležno delo izobraževanja in propagande med ameriškimi delavci je končno pričelo roditi sadove. V jeseni leta 1910 izreklo se je šeststo tisoč ameriških volilcev za socialistično revolucijo in nekaj mesecev pozneje je celo krdelo mest in mestec strmoglavilo stare stranke in se zateklo pod prapor socialistične stranke. In ta signifikantna revolucija se nadaljuje od volilnega do volilnega dne. Kljub temu, da je stranka zadnji mesec izgubila par postojank, število socialističnih volilcev raste naprej in naprej in pridobljene so nove postojanke.

Članstvo socialistične stranke se je podvojilo od zadnjega prvega maja. Delavci v vedno večjem številu trgajo politične vezi s svojimi izkoriščevalci in zahtevajo rdečo člansko karto naše stranke. Proletarski ameriški narodi hrepene po gospodarski svobodi **in svita se jim boljinbolj, da je ta svoboda mogoča v socializmu.**

To so razlogi, da se veselimo prvega majnika in ga slavimo. Vsak prvi maj nam prinese več in letošnji mednarodni praznik nam more biti dan še večjega razgleda po naših bojnih poljanah, dan še večjih bojevnih načrtov kakor kteri poprej.

Manifestirajmo in demonstrirajmo torej na dan prvega maja v znamenju **mednarodne solidarnosti, širše delavske harmonije, podvojene propagande in navdušujočega dela za našo stvar!**

Iz srca nam pozdravljen prvi maj!

Živelo mednarodno delavsko bratstvo!

Živel socializem!!

Ta izdaja Proletarca je bila tiskana v 10.000 iztisih. – Čitatelji, skrbite, da dobe tudi vaši prijatelji in znanci vsak po en iztis! – Prečitajte list do zadnje vrste!

Nekaj, kar bi si moral vsak socialist zapomniti.

Pomni: Socialistični klub je polk ali regiment v veliki armadi socialistične stranke. Moč naše armade zavisi od dobrih lokalnih klubov. Klubo vzdržujejo trdnjavo organizacije in vodijo aktuelne naskoke na nasprotni tabor v svojem kraju. Klubi so pozvani, da izvršujejo drobno in začetno delo v svoji sosedščini, najvažnejše delo, na kterem temelji celo gibanje naše stranke. Ako hočeš torej biti dober socialist, bodi predvsem zvest in delaven član svojega kluba.

Pomni: Dober klub se ne sme meriti po številu članstva, temveč po **kvaliteti**: zmožnosti, sposobnosti članov. Klub s petimi člani, kteri so vsi dobro podučeni o načelih in taktiki stranke in kteri neumorno delajo za propagando socializma, je več vreden kot pa kljub s 50 člani, izmed kterih je pa 45 nevednih, zaspanih in mrtvih sodrugov, ki pridejo dvakrat v letu k sejam. Klub z dobrimi petimi člani bo sigurno živel in se krepko razvijal, med tem ko bo klub s 50 člani, od kterih je polovica ali še več slabih, kmalu zaspal. Skrbi torej, da je vsak sodrug, kteri pride v klub, čimprej mogoče hitro podučen saj v glavnih točkah socializma in da bo pridno delal in agitiral za stvar. Naš napredek je odvisen od dela.

Pomni: V odbor kluba naj se volijo le v resnici prepričani in delavni socialisti. Tajniško opravilo pri krajevnem klubu je ravnotako važno kakor opravilo vrhovnega tajnika cele organizacije. Zato morajo tako delo opravljati sodrugi, ktere v resnici zanima to delo in kteri delajo z veseljem in enerižjo. Taki sodrugi se pa tudi ne smejo braniti odborov, razun ako še niso na drug način zaposleni na delu za stranko. Malomarni tajnik, zaspani organizator itd. lahko vse podere, kar pridni člani sezidajo.

Pomni: Biti **dober socialist** pomeni vsekakor več kot pa natakniti strankin znak na prsa, plačati prispevek in reči: "Jaz sem socialist". Ako češ biti dober socialist, moreš dodobra znati in pojmiti načela in namen socializma; poznati moraš principe in program socialistične stranke. Vsak klub bi moral vedno imeti zadostno število programov (preskrbi jih gl. tajništvo) v zalogi; vsak član bi ga moral imeti in čitati tako dolgo, dokler ne pojmi vse do pičice. Vsak dober socialist je tudi naročen najmanj na jeden socialistični časopis, na glasilo svoje stranke. Socialist brez socialističnega lista je kakor vojak brez puške ali kmet brez pluga, kajti časopis je naše orožje in naše orodje, s kterim delamo in se borimo. Socialist brez socialističnega lista ni absolutno vreden, da se imenuje socialist: za stranko niti gibanje vobče ni vreden nič. Vsak izgovor je piškav: noben ni tako reven, da ne bi v gotovem času premogel tistih par centov za list; kdor pa brati ne zna, mu ga pa lahko kdo drugi čita. Naroči se na socialistični časopis! — Dober socialist bi se moral tudi kolikortoli podučiti o teoriji socializma; študirati bi mogel delavsko gibanje polpretekle in sedanje dobe. Resnica je, da smo danes še zelo revni na slovenski literaturi te vrste. Nimamo še Marksovega "Kapitala", nimamo drugih važnih del znamenitih socialistov v slovenščini. Imamo le nekaj drobtin in odlomkov teh velikih del. Kdor razume angleško ali nemško, temu je lahko. Sodrugi pa, ki so vešči le svojega rodnega jezika, morajo se poslužiti ravno tega, kar imamo, kajti dobro je tudi to, kar je. Imamo nekaj izvrstnih slovenskih knjižic in brošur, — ktere bi moral vsak klub imeti v zalogi in vsak sodrug najmanj desetkrat prečitati. Ena najvažnejših knjižic je "Komunistični manifest". To delce, dasi je staro že čez petdeset let, je še danes jeden najvažnejših dokumentov delavskega gibanja. "Komunistični manifest" je nekak abecednik socializma in vsak socialist, kteri hoče biti dober socialist, bi ga moral imeti in pazno čitati.

Dober socialist je navzoč na vsaki seji, na vsakem shodu in pri vsaki socialistični prireditvi. Dober socialist ne miruje, dokler zadnjega svojega prijatelja in znanca ne spravi v klub in ne pridobi za naš časopis — in še potem ne miruje. Ni potreba, da bi vsak sodrug moral pisati dopise ali članke v naše liste. Kdor nima količkaj zmožnosti za pisanje — razen navadnih poročil — naj pusti pero pri miru in gre raje med nezavedne delavce pa jim pove, kar ima na srcu. Tiha agitacija od ust do ust, od človeka do človeka, ravno toliko zaleže kot najboljši članek v listu in v mnogih slučajih še več. **Dober socialist je vedno na delu za socializem.**

Pomni: Sodrug, kteri bi lahko plačal mesečne prispevke v klubu, pa neče radi mlačnosti ali zanikrnosti, ne zasluži, da bi bil voljen v klubov odbor, bodisi stalno ali začasno, ali v kakšno zastopništvo.

Pomni: V socialistični stranki ni mesta za sebičneže in časti ali osebnega dobička lačne nepridiprave. Socialistično gibanje ni nobena mašina za izkoriščanje ali "avanziranje", kakor je to v navadi pri republikancih in demokratih. Mi ne poznamo nobenega "bossa". Takega "velikana" v stranki ni, da ga ne bi kritizirali ali pognali, če dela napake ali če misli ribariti v kalnem. Sodrugi, ki prejemajo od stranke kakšno plačo ali nagrado, dobe to le za delo, ki ga opravljajo in drugega nič; navadno pa vsak naredi dvakrat, trikrat več kolikor prejme plačila. Pri nas je cela stranka "boss" in vsak nastavljenec se lahko vsak čas odstavi, če bi ne delal tako, kakor sklene stranka. Kdor pride v klub z namenom, da bi "bustal", treba ga je takoj brcniti ven in položiti na polico, kjer naj ostane tako dolgo dokler se ne nauči, da socialističen klub ni kakšen neodvisnjaški politični klub, ki se sempatja po slovenskih naselbinah orgnizira le zato, da enemu ali drugemu pripomore do mastne javne službe. Socialisti imamo vse drugačne želje, namene in cilje kakor pa gojiti trebuharje ali politične službolovce. To si je treba še posebej zapomniti!

Pomni: Socialisti ne poznamo absolutno nobenega kompromisa ali zveze s političnimi nasprotniki. Na gospodarskem polju je sempatja — če taktika nanese — kakšen sporazum še dopustljiv, na političnem polju — nikdar! V politiki socialistična stranka pozna le svoj princip, svoj program in razredni boj: s to parolo koraka naprej svesta si gotove zmage.

Pomni: Pravi socialist ne sme biti fanatik ali kakšen zagrizenec. Socializem ni dogma na ktero bi prisegali kakor prisegajo verski ljudje na "sveto pismo". Nikakor ne smemo reči, da smo na podlagi dosedanjih socialističnih teorij že izdelali vse načrte za bodočo socialistično družbo, ktere je treba še samo izvesti in potem bo — vsega konec. Ne, ne! Socialisti pripoznamo razvoj (evolucijo) človeške družbe kakor prirode in vesoljstva; pripoznamo, da na svetu ni nič stalnega niti večnega; vse se izpreminja in izpopolnjuje navzgor. Naše ideje žive, se razvijajo in izboljšavajo s časom. Kar je danes dobro, jutri odpade in pride boljše in tako naprej. Socializem nikakor ni zadnja in najboljša stopnja človeške družbe. Socializem pomeni samo prehod k boljšemu. Socialistični družabni red je boljši kot sedanji kapitalistični družabni red, zato ga hočemo imeti, ker je boljši. Raditega moramo biti socialisti treznomisleči: vsako idejo, vsako teorijo in vsak načrt dobro pretresti, presoditi in oceniti; kar je slabega zavreči in obdržati, kar je dobrega — obdržati tako dolgo, dokler ne pride boljše.

Pionirji svetovnega napredka in stvaritelji vsega bagatstva na zemlji.

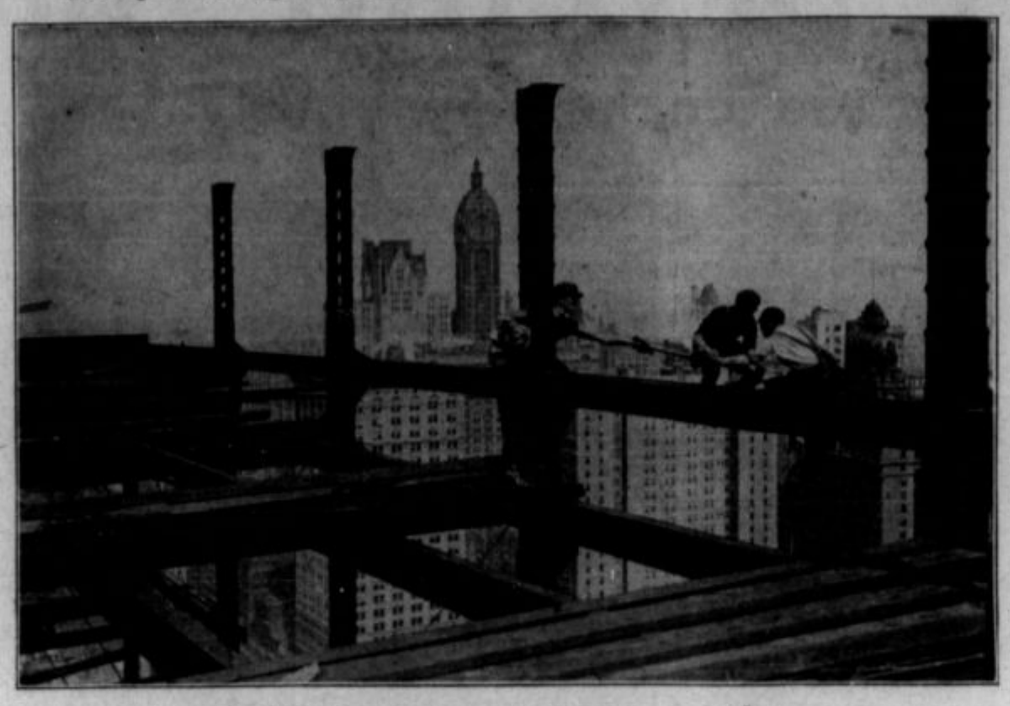

Kapitalisti trde, da oni reskirajo v industriji.
Resnica pa je, da delavci reskirajo vse, kar imajo — svoje življenje.

Ali so naši časi res tako dobri?

Kapitalistično časopisje dannadan pisari, da so sedanji časi medena sezona velikega blagostanja za amerikansko ljudstvo.

Ali je pa danes sploh mogoče govoriti o kaki prisperiteti ameriškega naroda?

Oglejmo si celo situacijo nekoliko natančnejše!

Ako so časi ugodni, zakaj je toliko beračev po ulicah?

Ako so časi ugodni, zakaj so milioni delavcev brez dela po vseh Z. Dr?

Ako so časi res tako dobri, zakaj so dobrodelni zavodi prenapolnjeni?

Ako so res časi tako medeni, zakaj so tisoči ameriških deklet prisiljeni podati se v hiše sramote, ako nočejo na cesti lakote umreti?

Ako bi bili časi ugodni, bi ne bilo treba 11, 12, 13 in 14 let starim otrokom delati, ker bi njih očetje dovolj zaslužili?

Ako so časi res tako dobri, zakaj so po zimi ljudje zmrzovali na cesti, zakaj umirajo delavci od gladu?

Ako so časi res tako ugodni, zakaj je toliko "trempov", ki bi radi delali, ako bi imeli kaj?

Ako bi nam res sijala prosperiteta, zakaj se potem množijo zločini kot direktna posledica slabih razmer?

Ako so časi res tako ugodni, zakaj je toliko samomorov, blaznosti, nemoralnosti, neizobrazbe, bolezni itd. itd?

Odgovorite na ta vprašanja sami!

Če bogatin izvrši umor, ga proglasijo blaznim. Če revež toži bogatina, ga tudi proglasijo blaznežem. Kdo je blazen? Sistem, ki je oba rodil.

Sodrugi, somišljeniki, brusimo svoje orožje.

Letošnja prvomajska izdaja priča, da mi slovenski delavci prav nič ne zaostajamo za svojimi stanovskimi tovariši drugih narodov. Deset tisoč iztisov te številke odhaja med slovenske trpine po vseh Združenih državah. Že to dejstvo samo na sebi je tako eminentne važnosti za napredek in razvoj socializma med ameriškimi rojaki, da smatra "Proletarec" to, za naše razmere naravnost velikansko število za sijajno zmago svojega boja in za popolno zadoščenje za vse krivične in v dostih slučajih naravnost podle napade od strani naših nasprotnikov. Obenem smatra "Proletarec" desettisočero izdajo za zadostno garancijo za popolen vspeh v bodočnosti.

S tem uspehom bi bili lahko zadovoljni in bi se nekaj časa spočili ob njem, če bi bil "Proletarec" sam sebi namen. Ali naš list je sredstvo, ki ima služiti višjim ciljem in zato je pri nas izključen vsak konservatizem in nemogoč počitek. Neprenehoma moramo naprej. Za nas ni dovolj, da korakamo vsporedno z drugimi, temveč dohitevati moramo druge in jih prekositi. Kajti socialna demokracija nima le živeti; njena naloga je zmagati!

Socializem je naše prepričanje. Zanj se bojujejo, ker verujemo vanj. Nova družba, osnovana na skupnosti interesov, na solidarnosti, družba, v kateri najde človeštvo svoj pravi pomen, mora priti, ker vodi do nje gospodarski razvoj, zgodovinska potreba in nagon življenja. Stebri kapitalistične družbe so omajani. Sam v sebi nosi kapitalizem zakon pogina. Mogočno razvita tehnika nove dobe mu je dala sredstva za življenje; mogočneje se razvijajoča tehnika mu prinaša smrt. Kakor mine čas, kakor pogine cvetlica, kakor umrje človek in kakor propadajo svetovi, tako se mora izpolniti usoda družbe; na mesto preživelega in nesposobnega mora priti, kar je mlado in krepko.

Socializem je bodočnost človeštva. Na nove podlage postavi njegovo življenje in nove oblike mu ustvari, v katerih se bo lahko razvijalo kakor še nikdar ne doslej. Red in svoboda bosta vogelna kamna nove zgradbe; dolžnost in pravica si bosta v njej podajala roko; organizirano človeštvo pojde tedaj za najvišjimi cilji in bo našlo smotre, o katerih se nam sedaj niti sanjati ne more.

Nihče nam ne more vzeti te svetle vere, katero opravičujejo dogodki vsakega dneva in potrjuje ves zgodovinski razvoj. Ali ta vera nam nalaga visoke dolžnosti, ki jih moramo izpolnjevati tembolj vdano in marljivo, čim globokejše je naše prepričanje. Kdor dvomi o socializmu, ga bo morala poučiti izkušnja in sam bo kriv, če bo šolnina draga in nauk težak. Ali mi, ki smo prepričani, moramo biti neumorni bojevniki in neutrudljii evangelisti; zakaj usoda daje človeštvu le to, kar si pridela in pribori samo. Socializem pride; ali utirati mu moramo pot, orati moramo njive za njegovo seme in skrbno moramo pripravljati njegovo žetev.

Socialist ni, kdor ima v knjižici potrjeno, da je plačal svoje prispevke ali pa kdor lahko priseže, da prihaja na vsak shod. To vse je potrebno in neizogibno. Ali vse to je premalo. Le bojevnik se sme ponašati, da je socialist.

Neenake so razmere; neenake so moči in sposobnosti; to je vse resnično. Ne more se zahtevati od vsakogar enako delo. Ali vsakdo mora izvrševati toliko, kolikor more. In vsakdo ima nekoliko prilike in nekoliko sposobnosti. To mora rabiti vztrajno, neustrašeno in dosledno; le tedaj je res socialist.

Zmagati hočemo, zmagati moramo! Ali zmaga je sad boja in boj zahteva bojevnikov. Kar jih imamo, jih moramo zbirati; pa jih moramo množiti, pa vzgajati, pa vaditi in uriti. In zato delo moramo imeti sredstva, s katerimi lahko dosegamo svoj namen.

Zaradi tega se obračamo še enkrat do svojih čitateljev in prijateljev: — Prvi maj je tu; mislite na "Proletarca"! Naš tednik je najvažnejše izobraževalno in vzgojevalno sredstvo, obenem pa naše najboljše orožje. Da ga imamo, je dobro; ali dovolj še ni. Socialistično idejo ima "Proletarec" razširjati, njene nauke dokazovati, pristaše utrjevati. Ali to poglavitno nalogo more izpolnjevati le tam, kjer ima pristop.

Še je dosti slovenskih delavcev; še je na tisoče naših volilcev, še je velika množica ljudij, ki se štejejo za naše pristaše — pa niso naročniki "Proletarca". In zato jih kljub njihovi dobri volji ne moremo šteti za svoje sobojevnike, ali pa vsaj ne za popolne. Samo kdor čita redno teden za tednom glasilo svoje stranke, ima z njo trajne stike in le nanj se bo stranka lahko zanašala. Mnogo tisoč jih je še takih, ki jih moramo pridobiti, da bo mogel biti naš boj uspešen. Naši prijatelji imajo nalogo, da napravijo iz njih "Proletarčeve" naročnike, "Proletarec" pa bo imel nalogo, da napravi iz njih zavedne sobojevnike.

To delo se mora izvršiti. Noben izgovor ne sme veljati. In kakor bodo dosedanji odjemalci povečavali krog čitateljev, tako bodo pospeševali in zboljševali "Proletarca". Kajti naročniki so glavna podlaga delavskega lista. Le s tistimi sredstvi sme in more strankino glasilo ravnati, ki jih dobiva od svojih odjemalcev; vsaka špekulacija bi bila nevarna.

List pa mora napredovati, zakaj njegove naloge se množe od dne do dne. Da ima izdajateljstvo in uredništvo in upravništvo najbojšo voljo, je pač dokazalo. Vsak napredek v upravništvu se bo kazal v listu samem. Zakaj mi nimamo druge želje, kakor napraviti slovenskemu ameriškemu delavstvu list, ki mu bo vodnik in učitelj, ščit in meč; ustvariti hočemo list, ki bo znal in mogel braniti interese delavstva v vseh razmerah, povsod in vsak čas.

Zahteve rastejo, rasti morajo torej tudi naša sredstva. Na delo torej za svoje glasilo! Na delo za svojo stranko, ki ima sezidati zgradbo bodočnosti! Vsak po svojih močeh!

Sodrugi, agitatorji! Prvomajska izdaja je dosegla svoj namen in vam ugladila pot! Čas ne more biti ugodnejši za vaše delo kot je ravno sedaj; zato pohitite na novo delo, v nov kulturni boj, katerga ste do sedaj bojevali s tako sijajnim uspehom kljub vsem neštevilnim težavam, kljub vsem žrtvam!

Vaš uspeh je "Proletarčev" uspeh! Brez vas agitatorji, je listu usojena smrt pa naj bo list še tako dober. Na vas je ležeče, ali naj list še vnaprej ostane v sedanji obliki, ali naj se poveča. Ako boste ustrajali v svojem agitacijskem delu, ako boste pridobili novih sobojevnikov, ki vam bodo pomagali sejati seme socialističnih idej ter razširjati "Proletarca", bo Proletarec kmalu povečan.

Ne samo prvi maj, ampak cel mesec maj naj bo posvečen agitaciji za "Proletarca". Ako vsi storite svojo dolžnost, boste z lahkoto dobili 1000 novih naročnikov v mesecu maju!

Vsak sedanji naročnik naj si šteje v dolžnost pridobiti vsaj enega naročnika v mesecu maju. Naj ne mine dan, da bi ne mislil na "Proletarc-a". "Proletarec" naj ti bo na mislih zjutraj, ko moraš zgodaj vstati, po dnevi, ko moraš trdo delati in zvečer, ko se vračaš izmučen iz dela. Vedno misli, da je "Proletarec" edin slov. ameriški list, ki neprestano stremi za tem, da bi ti izboljšal tvoje življenje, da bi odpravil krivice, katere trpiš dan na dan!

Agitatorji, zavzemite se za to akcijo in pridobite "Proletarcu" 1000 novih naročnikov, kar bo omogočilo, da bo uprava povečala list že v drugi polovici letošnjega leta.

Vsi naprej za 1000 novih naročnikov v mesecu maju!

Slovenski delavci vsi v volilni boj.

Letošnje leto, je leto predsedniških volitev! Vsa naša energija mora biti posvečena za izvolitev soc. kongresnikov in članov državnih zakonodaj.

Predsedniški kandidat naše stranke bo imel dosti lažjo pot, ker bo vsa stranka rada prispevala v njegovo kampanjo na ta ali oni način. Težje stališče bodo pa imeli kongresni in legislativni kandidatje, ki bodo omejeni na svoje okraje.

Poseben vlak "The red Special", ki je bil do sedaj v navadi v soc. predsedniški kampanji, se bo letos opustil, ker je predrag in ker se bo večja važnost polagala **na izvolitev kongresmanov in legislatorjev posameznih držav.** Teh bolj rabimo kot predsednika in kar je važnejše, lahko izvolimo, dočim predsednika zaenkrat še ne moremo.

Kongres in legislature, to so naše postojanke, za kojih osvojitev moramo napeti vse sile, vso energijo. Te zastopnike moramo imeti, da bodo sklenili zakone, katere bodo pozneje predsednik, in guvernerji izvrševali.

Kakor sedaj razmere kažejo, imajo socialisti priliko zmagati v kakih 15 kongresnih distriktih in v sto legislativnih. V teh distriktih morajo socialisti napeti vse sile, da strmoglavijo kapitalistične nasprotnike. Dolžnost osrednjega odbora in vsega članstva soc. stranke je, da priskočijo na pomoč sodrugom v teh distriktih po svojih močeh! Tudi slov. delavci ne smejo v tem strmljenju zaostati.

Naš bojni krik za prihodnji volilni boj se glasi: **Naprej v Washington! Naprej v kapitole posameznih držav! Naprej za vse socialistične kandidate!**

Prizor iz štrajka tekstilnih delavcev v Lawrence, Mass.

Privatna lastnina.

Grehi kapitalizma na ramah socializma.

Zelo značilno dejstvo v nasprotovanju in pobijanju socializma je, da dolže nasprotniki socializem in socialiste vseh onih grehov, ki jih nihče drug ne dela kot sedanji kapitalistični sistem. Resnica pa je, da hoče ravno socializem ta zla odpraviti.

Tako, na primer, nas socialiste dolže, da hočemo deliti lastnino, a resnica je, da smo mi proti krivični delitvi sedaj v veljavi, ko kapitalisti vladajo in ko delavec dobi samo eno petino od tega kar zasluži.

Dalje, nas dolžijo, da skušamo odpraviti samostojnost in da hočemo vse ljudstvo potisniti v meje popolne odvisnosti. Toda, resnica je, da je sedanji kapitalistični sistem uničil samostojnost do vznemirljive stopinje in potisnil ogromno večino ljudstva v meje skrajne odvisnosti, često slabše od sužnosti. Mi pa hočemo streti okove sedanje odvisnosti ter dati vsakomur priliko, da razvije svoje zmožnosti. Danes so milioni in milioni delavcev odvisni od svojih delodajalcev, ki imajo pravico odreči delavcu pravico do dela v njih delavnicah. Ker pa brez dela revezu ni mogoče živeti, je jasno, da je delavcevo življenje docela odvisno od delodajalcev.

Dolžijo nas tudi, da hočemo socialisti razdreti družinski dom, ki pa je danes že do skrajnosti zadrt po sedanjih življenjskih razmerah. Socialisti pa delajo na to, da bo prišel družinski dom do svoje veljave in popolnosti. Oče po tuji krivdi pohabljen in nezmožen za delo a brez odškodnine, mati prisiljena delati dan in noč, da preživi sebe in moža, nežni, mladoletni in sestradani otroci so prisiljeni pustiti šolo in iti tovarno; hčere po zloglasnih hišah ... Ali mora biti dom še bolj razdrt kakor je danes?

Tudi nas dolžijo, da mi vzbujamo in pospešujemo razredno nasprotstvo; res pa je, da je sedanji krivični družabni sistem edini vzrok sovraštva med bogatimi in reveži. Ker pa je naš namen odpraviti razrede v človeški družbi, je očevidno, da bo stem odpravljeno tudi razredno sovraštvo.

Poleg vsega tega nas tudi dolže, da hočemo ustvariti sistem nedelavnosti. Istina pa je, da je ravno sedanji sistem tisti, ki zagovarja nedelavnost bogatinov, za katere morajo delati tisoči delavcev. Istotako je sedanji sistem provzročuje, da so milioni delaželjnih delavcev brez dela, dočim njih tovariši delajo mesto 6 ali 7 ur na dan po 10—16 ur. Socialisti pa hočejo tako urediti, da bo vsakdo delal, ker bo skrajšan delavni čas. I. t. d.

Ne socializem, ampak kapitalizem jemlje delavcu njegovo lastnino.

Vsak še tako omejen in neveden nasprotnik socializma ve povedati, da hočemo socialisti odpraviti privatno lastnino.

Resnici na ljubo pa naj bo povedano, da je sedanji sistem že zdavnaj odpravil vso privatno lastnino za nebrojne proletarske mase.

Kapitalizem jemlje mezdnemu delavcu ves njegov zaslužek. Vsled tega je delavcu nemogoče kupiti svoj lastni dom ali sploh kaj druzega kakor vsakdanje življenjske potrebščine. Njegovo pohištvo je najcenejše; ravno tako njegova in njegove družine obleka. Njegova hrana je do skrajnosti skromna. On si pač ne more nabaviti stvari, ki bi mu omogočevale povspeti se nekoliko višje iz skrajne revščine.

Vse premoženje povprečnega delavca ni vredno več kot 100—200 dolarjev.

Ali more kdo temu oporekati?

Kapitalizem preprečuje delavcu priti do premoženja. V velikih in malih mestih Združenih držav je danes nad deset milionov domov — hiš.

V več kot šest milionov teh hiš stanujejo najemniki.

Od ostalih jih je nad en milion, na katerih so razna zastavna pisma (motgages).

Samo ena četrtina teh številnih domov ni obremenjena.

Samo v eni tretjini stanujejo lastniki sami.

Število najemnikov tujih hiš neprestano in hitro narašča.

Tudi število z zastavnimi pismi-obremenjenih hiš narašča.

Skoro se mi ne zdi še posebej povdarjati, da je ogromna večina najemnikov tujih hiš delavskega stanu.

Tudi farmarji zgubljajo lastninsko pravico. Več kot ena tretjina jih ima farme samo v najemu.

Kapitalizem zabranjuje veliki večini pridnih i delavnih ljudij priti do posestva, a dovoljuje nedelavni manjšini, da poseduje sto in stokrat več kot potrebuje.

Socializem bo nudil vsakomur priliko, da bo prišel do privatne lastnine v zadostni obilici.

Nikakor pa ne bo dovoljeval privatne lastnine, katera bi se mogla rabiti za iskoriščevanje drugih ljudij.

To je resnica in nič druzega!

Lastnino, ki jo vsi rabijo, naj tudi vsi lastujejo.

Peščica ljudij, ki neprestano kriči, da hoče socializem odpraviti privatno lastnino, se pač boji za svoje krivično pridobljeno premoženje, se boji za svoje goljufičenje. Ta strah prihajo od tod, ker ti ljudje lastujejo take stvari kot privatno lastnino, katerih se morajo delavske mase posluževati, ako hočejo živeti. To zasebno lastovanje teh industrijskih sredstev drži v odvisnosti delavca in delavko, ker sta odvisna od teh stvari v stremejenju za nadaljne življenje. To zasebno lastovanje teh sredstev daje lastnikom moč, da silijo delavce delati za skromno drobtinico one velike vrednosti, katero ustvarja delavec s svojim delom. Zaradi tega ni prav nič čudnega, ako ti izkoriščevalci nasprotujejo odstranitvi privatne lastnine te vrsti.

Velika zasluga socijalizma je, da se je zavzel za odpravo privatnega lastovanja javnih naprav, katere danes služijo bogatim posameznikom v to, da postajajo bogatejši, a da delajo revne delavce še revnejše. Dejstva kažejo, da je ravno ta proces izvor vsega gorja, katerega je danes toliko na svetu. Z odpravo tega privatnega lastovanja bo odpravljeno tudi gorje.

Socializem zahteva, da postane vse sedaj delavce izkoriščujoča lastnina skupno premoženje, last vseh ljudij, katerega naj se vsi poslužujejo v svojo korist. Ko se to uresniči, ne bodo maloštevilni posamezniki imeli nič več moči ropati številno večino, ampak bodo možje in žene, ki izvršujejo vse koristno in potrebno delo, bodisi duševno ali telesno, dobivali popolno vrednost svojega dela.

Kaj naj se skupno lastuje in kaj privatno bo določevala raba dotičnega predmeta.

Privatno rabljene stvari naj bodo last posameznikov.

Vsaka stvar, katero rabi kak posameznik ali družina za osebno porabo, ali stvari, ki se rabijo v življenjske svrhe, ne da bi bili pri tem druge ljudje izkoriščevani, naj bodo last posameznikov. Socializem bo znatno pospeševal lastnino te vrste med ljudskimi masami s tem, da jim bo dajal popolno vrednost njih dela ter tako omogočeval vsakomur sredstva za nabavo take lastnine.

Nikakor pa ne mislim, da bo socializem prepovedoval komu lastovati in obratovati kako industrijsko podjetje, ako bo hotel. Toda socializem bo lastoval in obratoval vso industrijo sam. Plačeval bo delavcem, kolikor bo kedo zaslužil. Izdelke bo prodajal brez dobička. In ako bo kdo lastoval in obratoval industrijsko podjetje, bo moral delavce plačati po vrednosti njih dela ter svoj izdelek prodajati brez profita, ako bo hotel konkurirati s socialističnim podjetjem. Na ta način bo vsak profit izključen, česar naravna posledica je, da ne bo nihče hotel zdrževati lastnega industrijskega podjetja. Ako bi bila pa privatna industrija take vrste, da bi jo en sam človek lahko obratoval, bo lahko to tudi delal, ker ne bo mogel nikogar iskoriščati razven samega sebe.

Razni kapitalisti povprašujejo: "Ali sploh ne bo nobene prilike, da bi mi svoj denar naložili na kak način, da bi vlekli kak dohodek, ne da bi delali?"

Ne, nobene! Vsakdo bo moral prenehati z izkoriščevanjem in tatvino.

Socializem omogočuje privatno premoženje za delavce.

Socializem bo omogočil vsem ljudem privatno lastovanje udobnih in zdravih domov, ako bodo hoteli. Omogočil bo tudi vsakomu, da bo imel svoje okusno in lepo pohištvo v svojem stanovanju. Dalje bo socializem vsakemu omogočeval, kar je največ vredno, vse potrebno, kar rabi za svojo izobrazbo, za ugodno in zdravo življenje.

Z drugimi besedami se pravi, da bo socializem vse gospodarstvo tako uredil, da bo vsak človek imel toliko premoženja, kolikor ga bo rabil za svoje lastno življenje.

Socializem bo odpravil razkošje in bedo.

Beda in razkošje sta dva zla.

Socializem nudi zaželjeno srednjo podlago, po kateri hrepeni današnja družba in na katero bo zidana bodoča socialistična druža, v kateri ne bo nihče živel v bedi, nihče v razkošju, a kljub temu bodo vsi dovolj imeli vsega, kar rabijo za svoj duševni in telesni razvoj!

Rastoča moč socializma.

Socialistična stranka je danes največja politična organizacija na vsem svetu. Ona je tudi največje politično gibanje v zgodovimi človeštva.

Nad deset milionov volilcev že šteje socialistična stranka in **nad trideset milionov oseb** se priznava za socialiste.

Nad **šest sto socialističnih poslancev** zastopa svoje volilce v raznih narodnih parlamentih po vsem svetu. Celo v Združenih drzavah imamo enega kongresmana.

V raznih mestnih zastopih imamo socialisti devet tisoč štiri sto zastopnikov. Vsi ti uradniki po raznih parlamentih, postavodajah dežel in držav in občinskih zastopih strenijo in delajo na to, da čim prej spremenijo tek dosedanji gospodarski zgodovini. Njih uspehi postajajo ponos socialističnega gibanja ter vzbujajo občudovanje pri vsakomur, ki zasleduje delo soc. stranke. A vse to bi ne bilo dosti, ako ne bi imelo za seboj važnejšega dejstva, da to gibanje neprestano in zelo hitro raste in da se stem spopolnjuje moč socializma.

Navedem naj nekoliko tozadavne statistike.

1. Naraščaj članstva v stranki.

Zrno volilne moči socialistične stranke, notranja moč, ki vzdržuje to politično organizacijo pa so pristojbine plačujoči člani stranke. To so one osebe, kojih energija in žrtve omogočujejo tisk socijalistične literature, razpečavanje literature med širše mase. To so oni delavci, ki vzdržujejo agitacijo na shodih, v strokovnih organizacijah, tovarnah, rudnikih in vse povsod.

Tudi v tem oziru stranka Združenih držav stalno in dobro napreduje. L. 1901. je imela 4,320 pristojbine plačujočih članov; l. 1902. je to število narastlo na 9.949; l. 1903. na 15.975; l. 1904. na 20.763; l. 1905. na 23.327; l. 1906. na 26.784; l. 1907. na 29.270; l. 1908. na 41.751; l. 1909. je padlo na 41.479; a l. 1910. je narastlo na 58.011; l. 1911. na 83.930 in l. 1912. na 133.083 članov.

Približno v enakem razmerju napredujejo socialistične stranke po drugih državah na svetu.

2. Naraščujoče število glasov.

L. 1900. je socialistična stranka v Združenih državah prvič stopila v politično areno v celosti. Od tega časa naprej moremo zaznamovati velik in hiter napredek leto za letom. Številke govore sledeče:

Leto	Število soc. glasov
1900	96.931
1902.	223.494
1904	409,230
1906.	331.043
1908	424.483
1910.	604,756
1912	nad en milioni?

Število za l. 1906. in 1910. ni popolno, ker so poročila iz nekaterih držav pomanjkljiva, ker ni bilo splosnih voliter za l. 1912. Soc. kongresman Berger pričakuje dva miliona glasov, drugi volitelji cenijo soc. glasove na en milion in pol. Vsekakor bo število na rastlo nad en milion in to bo gotovo sijajen napredek **za dve leti.**

Ta začetek socializma v Ameriki je docela zadovoljiv in nam daje dovolj upanja za konečni uspeh. Močnejše pa je danes soc. gibanje v drugih državah. Mednarodni urad socialistične stranke je izdal nasledno statistiko

	1877	1887	1897	1911
Nemčija ..	493,000	763,000	2,107,000	3,258,968
Francija ..	—.—	47,000	790,000	1,106,047
Austrija ..	—.—	—.—	750,000	1,041,948
Belgija ...	—.—	—.—	457,000	483,241
Zd. Dr.....	—.—	2,000	55,000	604,756
Anglija ...	—.—	—.—	55,000	373,645
Finska	—.—	—.—	—.—	321,000
Italija	—.—	22,000	135,000	338,885
Dansko ...	1,000	8,000	32,000	96,820
Švica	—.—	2,000	40,000	100,000
Holandsko	—.—	1,500	13,000	82,000
Norveško ..	—.—	—.—	7,000	90,000
Švedsko ...	—.—	—.—	5,000	75,000
Španija ...	—.—	—.—	14,000	40,000
Bulgarija .	—.—	—.—	—.—	13,360
Serbija ...	—.—	—.—	—.—	3,056
Argentinija	—.—	—.—	—.—	5,000

Letošnje volitev v Nemčiji so povečale število glasov na 4,250.000.

Poglej te številke, kako korakajo vedno naprej. Na podlogi teh številk pač ni težko soditi, čegava je bodočnost.

3. Razvoj socialistične literature.

Velika sila socialističnega gibanja tiči v tiskani besedi, ki je za razvoj socalizma neprecenljivega pomena. In gotovo prav nič ne pretiravam, ako trdim, da gre več kot polovica napredka socialistične misli na račun socialistične literature.

V zadnjih desetih letih je bil tozadevni napredek v soc. gibanju naravnost čudovit. V začetku omenjene dobe sta bila samo dva ali trije važnejši soc. časopisi v vseh Z. Dr. Danes imamo štiri zelo važne dnevnike v angleškem jeziku in šest dnevnikov v tujih jezikih. Torej celih deset dnevnikov in vsak čas pričakujemo novih? Dalje imamo okrog 40 soc. tednikov v raznih jezikih. Poleg tega skoraj ni tedna, da bi se kak nov soc. tednik ne ustanovil.

Poleg soc. časopisja je opažati tudi drugo nič manj važno dejstvo, to je številna soc. literatura, ki se tiska dan na dan. Knjige, mesečniki in brošure zavzemajo vsak čas popolnejše stališče. Literatura je čim dalje bolj zanesljiva, izrazitejša in ustvarjajoča ter je zato v vsakem oziru uspešnejša, prepričevalnejša. Lokalno časopisje ima priliko, da se zavzema intenzivneje za krajevne razmere ter tako pospešuje hitrejši razvoj krajevnega soc. gibanja.

4. Socialistično mnenje izven stranke.

Izven stranke same, njenega dela in njene energije, deluje v smeri agitacije in propagande še druga sila z velikim uspehom.

Tu naj omenjam znanstvene članke o socialističnem prepričanju, ki izidejo včasih v kapitalističnih časopisih, zlasti magazinih. Kapitalisti strme pri tem za profitom, a pri tem ne pomislijo, da si kopljejo svoj lastni grob; kajti dobri članki o socijalizmu provzroče nekako duševno revolucijo v posameznih čitateljih, ki se začno vsled tega zanimati za socializem, ga natančnejše spoznavati in verovati vanj. Ako ob tej priliki upoštevamo dejstvo, da socializma samo tisti ne priznava, ki ga ne pozna, ali pa zato, ker mu njegova sebičnost in samopašnost dela ovire, lahko pojmujemo velik pomen nam nasprotnega časopisja, ako piše o socializmu, bodisi že tako ali tako. Ljudje so pač k temu nagnjeni, da hočejo vse vedeti, zlasti tisto, kar se jim brani. Kdor pa enkrat pozna socializem, ne more biti druzega kot socialist. Iz teh razlogov mi pozdravljamo vsako stvarno polemiko nasprotnega časopisja.

5. Prebujenje organiziranega delavstva

Vseh drugih državah delujejo strokovne organizacije in socialitična stranka kakor dve roki orjaškega rokoborca. Prav za prav je to vse eno gibanje, ker v obeh gibanjih delujejo iste moči. Pri nas v Ameriki je pa bila stvar docela drugačna. Šele v zadnjem času se je začelo obračati na boljše. Zlasti v teku zadnjih dveh let se je zvršila marsikatera koristna sprememba. Neprestano rastoča draginja; vedno zmanjševanje plače; krivične razsodbe raznih ameriških sodišč v škodo delavcev; in podlost kapitalističnih politikov, ki so rabili delavske organizacije za lestvo, po kateri so prišli do polnih jasli, sicer so jim bili po delavci deveta briga. Vse to je začelo privajati do spoznanja, da strokovne organizacije ne smejo še naprej ostati samo "čiste in enostavne" unije, marveč da se morajo delavci združiti tudi na političnem polju, ako nočejo, da jih kapitalizem docela zasužnji. In danes so začele naše strokovne unije zavzemati enako stališče napram socialstiični stranki, kakor ga zavzemajo njim sorodne organizacije v Nemčiji in drugod.

Premišljena in vstrajna pomoč, katero so unije v vsakem štrajku dobivale od socialistične stranke; neustrašeno zagovarjanje njih pravic od strani soc. časopisja, ki se ni balo nobenega truda in ustrašilo nobene žrtve, ako se je šlo za koristi bogečega se delavstva; odločeni nastopi raznih soc. uradnikov v obrambi delavskih interesov; to so tista dejstva, ki so odprla gospodarsko organiziranemu delavstvu oči in ga privedla do spoznanja, da rabijo delavci svojo stranko in to je socialistična stranka.

To spoznanje rodi sadove vsepovsod. V Milwaukee in Wisconsin sploh delajo delavci skupaj na političnem in gospodarskem polju že več let. Konvencija rudarjev (United Mine Workers) je sprejela pred par meseci resolucijo, ki pripoznava socialistično stranko kot pravo in edino delavsko stranko. Unije v Los Angelesu in sploh na zapadnu hitro spreminjajo svoje dosnedanje stališče ter podajajo roko socialistični stranki. V Minneapolis so unije pri zadnjih občinskih volitvah vodile volilni boj v prilog kandidatom socialistične stranke. Najmočnejša rudarska orgarnizacija Western Federation of Miners že več let stoji na braniku socialistične stranke. Vsepovsod je opažati, s kako veliko silo prodirajo nove ideje med najtanjše plasti ameriških delavskih mas. Politična akcija pomeni novo dobo v zgodovmi ameriških strokovnih organizacij. Še par let vstrajnega dela v začrtani smeri in ameriške strokovne organizacije bodo stale na isti stopinji popolnosti kakor stoje njih drugorodne sestre.

6. Socialistične zmage.

Nič manjši dokaz za rastočo moč so vedno številnejše socialistične zmage. Pred desetimi leti si je naša stranka priborila prve zmage v Ameriki in sicer državi Massachusetts. To je zadostovalo za tisti čas, da se je vzbudila splošna pozornost. Toda od tega časa naprej so se naše zmage množile vsako leto; dosti izmed njih jih je izvanredno velike važnosti.

Pred dvema letoma je socialdemokratična stranka v Milwaukee prodrla z veliko večino in si osvojila prvo veliko mesto v Združenih Državah. Milwaukee je dvanajsto največje mesto v Ameriki, iz česar se da soditi moč socializmu v tem mestu. Ta zmaga je pospešila razvoj soc. stranke po vsej Zvezi in navdala njene boritelje z novim ognjem. Ta zmaga pa je kapitaliste tudi prepričala, da socializem niso samo prazne sanje nekaterih prenapetežev, marveč, da je nova vera delavskih mas, ki stremijo za tem, da čim prej zrušijo sedanji krivični vladni sistem, ki drži delavca v večni sužnosti.

Nekaj mesecev po tej zmagi so si socialisti osvojili tudi Milwaukee County in izvolili enega in prvega soc. kongresnika v Združenih državah.

Že naslednje leto, to je 1911. so sodrugi v Butte, Montana; Berkeley, California in Flint, Michigan — mesta po 25.000 prebivalcev — izvolili večino svojih kandidatov. Poleg teh večjih mest so socialisti v najmanj 30 manjših mestih dobili svoje župane. In danes sega število socialistov, ki so bili izvoljeni v razne urade, do 400.

Poleg tu navedenih zmag so socialisti v zelo mnogih mestih ostali v neznatni manjšini, ki daje najboljše upe za prihodnjost. V Minneapolis, Minn., je socialistom manjkalo samo kakih 2000 glasov in zmaga bi bila njihova. Naraščaj socialističnih glasov v Ohio, Pennsylvaniji, New York, California i. t. d. bo pri prihodnjih volitvah marsikoga iznenadil.

Na ta način prodre včasih tu pa tam to mogočno gibanje ter da svojih boriteljem novega navdušnjenja, nove energije in novih nad.

7. Doba "nestrankarstva".

Docela nova faza političnega življenja v Združenih Državah pa se pričenja z letašnjim letom, ko so se prvič združile stare stranke v eno z namenom, da porazijo socialistično moč. Moč socialistične stranke je tako silna, da morajo stare politične stranke zginiti iz površja za vedno. Kje je danes milwauška demokratična in republikanska stranka? Iz njenih ostankov se je rekrutirala neka mešanca z imenom: "Nestrankarji". Pač žalostno to! Socialisti so sicer bili nadglasovani, a dobili so lepo število glasov več kot pred dvema letoma. Milwauški sodrugi imajo sedaj svojega nasprotnika tam, kjer so ga hoteli imeti, to je na plamen, da se tam pomerijo ž njim.

Doba nestrankarstva je najsijajnejši dokaz rastoče moči v socialistični stranki. Ta doba je bila neizogibna in zato bo socialistom tem bolj dobrodošla čim prej pride.

Tako korakajo danes milionske armade delavskega proletariata za svojimi cilji po vsem svetu ter praznujejo prvi maj v zavesti, da solnce slobode ni več daleč, kajti zarja že vstaja, a za zarjo solnce ni več daleč!

Naše gospodarsko vprašanje.

Živimo v dobi, ko se neprestano draže vse življenske potrebščine. Moka je vsak dan dražja, sladkor, riž, jedilno olje prav tako. Delavsko ljudstvo stoka pod temi bremen. Stokanje pa seveda ne pomaga mnogo. Poiskati je treba poti, ki vodijo do boljšega obstanka. — In delavstvo ima troje poti, po katerih mu je hoditi, da se mora uspešno braniti proti neprestanemu draženju vseh življenskih potrebščin.

V prvi vrsti se mora delavec udeleževati političnega gibanja, ki skrbi, da se ne gospodari v državi, katere državljan je, tako da bi nosila vsa bremena države zgolj delavsko ljudstvo, bodisi že direktno ali indirektno. Političnim potom se dado izvesti zakoni, ki bodo varovali interese delavcev ter skrbeli zato, da plačajo tudi bogatini njih premoženju primeren del javnih bremen.

Veliko vlogo v draženju igra visok carinski tarif, ki omogočuje raznim oderuškim trustom tirati cene kviško kakor se jim poljubi.

Česa potrebujejo delavci v glavnem? Kruha in mesa. Obojega je v Združenih državah toliko, da se obojega izvaža v velikih količinah. In dokazano dejstvo je, da se ameriško meso in moka na tujezemskih trgih ceneje kupuje kakor ga pa kupujemo mi ameriški delavci. Iz tega je razvidno, da nas je vlada prodala raznim kapitalističnim oderuhom, ki nas sedaj brez usmiljenja izkoriščajo v imenu državnega zakona.

To vse se da odpraviti z lahkoto; a dokler bodo kapitalistične stranke na krmilu vlade ne. To zlo se bo odpravilo šele tedaj, ko bo delavsko ljudstvo izvolilo po vseh državah v kongres ljudij, ki so se zavezali, da bodo delali za izboljšanje položaja delavskega ljudstva. V tem slučaju se ne bi zvalila vsa bremena potom indirektnih davkov na trpeče delavsko ljudstvo; sredstva za državne potrebščine našla bi se tam, kjer je vsega v izobilju.

Torej: udeleževati se političnega gibanja za zboljšanje **svojega položaja** — to je že ena pot, po kateri mora hoditi delavsko ljudstvo.

Proti draginji in neprestanemu podraževanju bojuje se delavec tudi še potom svojih **strokovnih organizacij**. Kadar se draži ena ali druga potrebščina delavčeva, takoj se znatno občuti v gospodarstvu. Delavec je odkazan le na svojo mezdo. Kakor hitro se kaj podraži, takoj mora razmišljati delavec, kako bi ta izdatek nadomestil z enakim dohodkom. Kje pa iskati dohodkov? Nikjer drugje jih delavec ne more poiskati nego ondod, kjer jih tvori — to je pri svojem delodajalcu. Obrniti se mora na svojega gospodarja ter od njega izposlovati to, kar je izgubil s podražitvijo. Da pa si morejo delavci od svojih delodajalcev uspešno priboriti potrebne priboljške svojih mezd, se morajo organizirati v strokovne organizacije, ki vodijo vsa mezdna gibanja, vse mezdne boje in vse mezdne prepire.

Strokovne organizacije delavcev so izborno orožje v dobah draginje, četudi je glavni njih namen sploh zboljševati položaj delavskega ljudstva.

V zadnjih 50 letih, pa se je pojavilo novo orožje za delavske boje, ki se je specialno izkazalo za najvažnejše v boju proti draginji in zdraževanju življenskih potrebščin. To orožje se imenuje — **konsumno društvo.**

Na političnem polju se bojuje delavstvo proti škodljivim nakanam potom postavnih določb in odredb, na strokovnem pa se pogaja s kapitalisti-delodajalci za boljše delavske in mezdne pogoje. Konsumno gibanje pa gre proti velikemu in malemu oderuštvu z življenskimi potrebščinami, katero izvršujejo veliki in mali trgovci. Reče se lahko: politična organizacija brani delavca - državljana, strokovna organizacija delavca - izdelovalca, konsumna pa delavca - **konsumenta.**

Organizacija konsumentov je nujna potreba v današnjih časih. Med izdelovalca in pridelovalca se je vrinila že cela vrsta posredovalcev, preživnikov, veletrgovcev, agentov, špekulantov, katerih vsak stremi za tem, da bi obogatel.

Konsumna društva pa so organizacije konsumentov, katerih namen je nakupovati in prodajati svojim članom pristno blago, nepokvarjeno, zdravo blago po zmerni, kolikor je mogoče nizki ceni, in na konec leta še razdeliti čisti preostanek svojim članom po razmerju, v kakršnem so se udeleževali nakupa. Razume se saboobsebi: čim večje je kakšno konsumno društvo, tem boljše je za člane, kajti čim več blaga se skupaj kupi, tem cenejše se ga dobi. Mali kramar dražje plačuje nego veletržec. Isto je s konsumnimi društvi.

S konsumnimi društvi se tudi nauspešneje bojuje proti podraževanju. Vzemimo mal primer: Sladkor se v tovarni podraži za tričetrt dol., veletržec ga podraži za drugih tričetrt tako, da je podražen za poldrug dolar, pri malem trgovcu pa je podražen že za štiri krone. Konsumno društvo, ki kupuje naravnost v tovarni, more torej dajati skoro popolnoma po tovarniških cenah. Konsumna društva so razširjena po vseh industrijskih državah. Na čelu jim stoji Anglija, ki je prva začela konsumna društva l. 1843. Danes ima nad 1450 društev z nad 2,222.000 člani. Angliji sledi Nemčija z 2100 društvi in nad 1,200.000 člani. Francija šteje 2166 društev z 641,500 člani, Italija 1450 društev z nad 200.000 člani, Avstrija z 1150 društvi in 200.000 člani. Zelo razširjena so konsumna društva tudi v Belgiji, na Danskem, Holandskem, Švedskem in Norveškem in sploh povsod, kjer živi zavedno delavstvo.

Ugodne življenske razmere delavstva v minulem stoletju so vzrok, da je zadružna distribucija v Združenih državah tako daleč zaostala za isto v Evropi, dasi bi po svoji ugodnosti lahko zavzemala prvo mesto na celem svetu. Čim bolj pa se je slabšal delavski položaj, tem bolj je rastlo število zadružnih prodajalen in druzih zadružnih organiz. sploh; zlasti kriza l. 1893 je veliko pripomogla za napredek zadružne ideje, tako, da lahko trdim, da je novo stoletje prineslo tudi novo življenje v zadružno gibanje. In na podlagi napredka zadružnih prodajalen v zadnjih desetih letih se lahko sklepa, da imajo društva te vrste sijajnejšo bodočnost pred seboj v Zdr. državah nego v katerikoli drugi državi.

V Združenih državah se je ustanovila prva zadružna prodajalna na ročdelski podlagi v Philadelphiji l. 1864. Danes pa je zadr. prodajalna bolj razširjena na zapadu kot na vzhodu. Californija zavzema v tem oziru prvenstvo. Pred nekaj leti so imele države: Arizona 1, Arkansas 2, Californija 68, Colorado 2, Connecticut 4, Idaho 4, Illinois 8, Indiana 2, Iowa 17, Kansas 34, Main 9, Massachusetts 26, Tennesseel, Utah 5, Oklahoma 1, Michigan 18, Minnesota 12, Missouri 1, Montana 4, Nebraska 1, New Hampshire 3, New Jersey 1, New York 16, North Carolina 1, North Dacota 2, Ohio 13, Oregon 2, Pennsylvanija 14, Texax 17, Vermont 2, Washington 22, Wisconsin 30, društev. Skupaj 343 s 76.146 člani. Kapital vseh društev znaša $8,520.000 in letni promet $265.526.743. Večina teh društev pripada kaki velenakupni zvezi, katerih je več: Roehdale Wholesale Society v Oakland, Cal., ki izdaja tudi tednik "Cooperative Journal"; The Kansas State Cooperation Association; The Washington State Cooperative Association; The Cooperative Association of America s sedežem v državi Main; Cooperative Merchants Company v Chicagu; The right Relationship League v Chicagu.

Najnovejša poročila pa kažejo naravnost sijajen napredek na polju konsumnih društev, kakor tudi drugih zadružnih organizacij.

Celo med Slovenci je zadnje čase opažati živahno gibanje v tej smeri. Kakor se poroča, so imeli Slovenci nekake posnetke zadružnih prodajalen nekje v Minnesoti, a manjkalo jim je pravega vodstva. Zato baje niso uspele. Ljudje, ki so stvar razumeli, so se držali ves čas v ozadju, ko pa je stvar propadla, so stopili v ospredje z trditvijo, da ne dosegajo svojega namena. Istina pa je, da mora vsako konsumna prodajalna na pravi podlagi in s pravim vodstvom uspevati sijajno. To kažejo številni vzgledi drugih narodov. Ostati v opoziciji in pustiti druge delati ter kritizirati, to za može, ki se štejejo za voditelje naroda, ni prav posebno častno. Sebičneži pa so smrtni sovražniki konsumnih prodajalen, to je, kar nas, kakor tudi druge ovira v razvoju lastnih delavskih podjetij.

Upajmo, da bodo slovenski delavci tudi te težkoče premagali ter šli neustrašeno na delo za osvojitev gospodarstva ter tako pospešiti prihod popolnega prevrata človeške družbe.

Brez strehe.

Posvetila je zarja . . .

K Prvemu maju 1912 napisal Ivan M—k.

Hrup! — Množice hitijo. Drve nekam . . . Vse je živo, hiti. Branjevec na oglu kolne — nekdo se je zadel ob kramo in prevrnil piramido pomaranč. Kdo se zmeni! —

. . . Nezavedni se zgane. Dolgo je stal pri obzidku in se jezil, a ni znal, zakaj. Znal je, da ne dela — pa saj ni sam. Dan je lep, krasen, solnčen . . . Ali zanj ni solnca. Zakaj ne? On ne pove za ves svet.

Hrup! — Nezavedni se zgane.

Čuj — godba! Daleč je še, a zvoki so razločni. Bližje, bližje gredo. To ni navadna koračnica; — nekaj nevsakdanjega, presunljivega, silnega je v teh zvokih. Bližje, bližje — zdaj so tu. Nezavedni se zgane, a samo za trenotek; malomarno zre na mimogredoče. Čemu godba — čemu to paradiranje? Kaj je danes?

. . ."Kaj pa hoče teh par ljudi na cesti? Ali igrajo pusta?" . . . Človek z izbočenim trebuhom in visečim podbradkom, ki je to vprašal, je stal vštric Nezavednega.

Saj res: kaj pa hoče teh par ljudi?

"Neumnost jih je gledati" . . . ponovi trebušnjak in se obrne. Nezavedni je pa ostal tam. —

Večja in večja je četa. Za prvo godbo druga, tretja, četrta . . . Prapor za praporjem — pa vsi rdeči. Kaj to pomeni? — Nezavedni zija in se čudi.

Kaj — ali ne bo konca? . . . Prvih vrst ni že davno videti, a konca le še ni. Vedno nove vrste, novi obrazi; a tam zadaj celo morje glav . . . prapor za praporjem.

Bogme — to ni "par ljudi"! Če bi bilo le par ljudi — kdo bi se zmenil? Smejal bi se in obrnil, češ: kaj pa hoče teh par ljudi. Toda ta deroči tok pa le nekaj hoče . . .

Nezavedni se čudi in premišljuje.

Še ni konca! — Vrsta za vrsto, a tam zadaj je še celo morje glav — prapor za praporjem . . . Ali res ne bo konca? . . . Kako mirno je vse naokoli. Ni vozov, ni avtomobilov — vse je porinjeno nekam v ozadje in čaka, da ta silna armade odide. — In kako ponosno korakajo — ni sklonjenih glav. Kdo so ti ljudje?

Čuj — pesem! Veličastveno done glasovi. To ni navadna pesem iz ponočnih beznic. Mogočno odmeva iz stoterih grl:

Vstanite bratje, urno smelo,
rešitve zdaj se bliža čas!

Nezavedni se strese. Domislil se je nečesa.

Ali niso to delavci? Da, delavci — kakor on! — Poglej njih žuljave roke — izpite mišice, obraze! Da, oni so . . . Armada industrielnih vojščakov! Toda tile izpiti obrazi žare veselja, nade, samozavesti. Zdi se mu, da korakajoči upirajo oči nanj, a iz teh oči nekaj govori, kar on ne razume. Sram ga je — ali naj pobegne? Ne! —

Naj-li prenese te poglede? Zdi se mu, da mu stotere in stotere oči govorijo: "Pojdi z nami, kaj boš tam stal! Saj si delavec kakor mi". Ali ni tega prej opazil?

Bližje stopi Nezavedni. Nekaj ga vleče tja, dasi se še obotavlja; noge so še lene, ali duh, volja je oživljena.

Še zdaj ni konca . . . "Bližje, bližje, brat!" govore pogledi mimokorakajočih.

Dva koraka — na cesti je. Nazaj ne more . . . "Bravo, prijatelj! Le z nami, saj si delavec!"

Obzidek, ob kterem je slonel toliko časa, ostal je daleč za njim. Zdi se mu, da je starega Nezavednega pustil tam — a tu zdaj koraka nov človek, prerojen. Ni več sam — tisoči so pred njim in za njim. Njegovi bratje! Srce se mu širi . . .

Par korakov pred njim se bliši v solncu in pomiče naprej veliki napis: "Slava prvemu majniku!" Za njim pa done mogočni glasovi:

Naprej! — Naprej!
Naj robstva moč
razbije duha meč! —
— — — — — — —

Posvetila je zarja . . .

Žrtvo današnjega kapitalističnega sistema.

25. marca 1911. je v požaru Triangle West Co. zgubilo življenje 147 delavk, ker kompanija ni skrbela za relišne naprave.

Tvoja stranka in tvoj list.

Piše: Math Petrovčič, Cleveland.

Vsako leto, ko se vršijo volitve po Združenih državah, imajo slov. delavci priliko spoznati veliko razliko med slovenskimi časopisi glede politike. Jeden priporoča delavcem naj oddajo svoje glasove za socialiste, drugi priporoča demokrate in tretji zopet republikance. Vsi ti listi pa trdijo, da so pravi delavski listi in zagovarjajo delavske koristi vedno in povsod. Ta dejstva silijo vsakega, da začne premišljevati o vsem tem. Posledica tega je, da pride do zaključka, da je samo dvoje, mogoče, da so ali vse stranke jednako dobre (jednako slabe) ali pa naši listi ne pišejo resnice, temveč, se samo delajo naklonjene delavcem, ker so vsi njih čitatelji delavci in jim to najbolj nese.

Politična stranka je organizacija, s pomočjo katere ljudstvo vsake države izraža svoje mnenje, kako naj bode vlada iste države, in kake naj bodo postave, da bodo odgovarjale ekonomskim potrebam in socialnim zahtevam naroda.

Toda zakaj imamo več strank? Zakaj nimamo samo jedne? Ali niso ekonomske potrebe celega naroda enake? — Ne! — Ljudstvo vsake države je razdeljeno na več razredov, katerih ekonomske koristi so si popolnoma nasprotne; zato skuša eden, kakor drugi teh razredov dobiti vlado v svoje roke in si na ta način zboljšati svoj položaj.

V državah, kjer se je kapitalizem razvil do take meje kako v Združenih državah, imamo samo dva taka razreda, ki prideta v poštev. Eden je razred kapitalistov ali delodajalcev. Ti so lastniki zemlje, železnic, rudokopov, tovarn, hiš itd. Drugi razred tvorijo delavci, kateri ne lastujejo nič druzega kakor svojo delavno moč. Ako si hoče delavec zagotoviti stvari, katere so mu potrebne za življenje, to je: hrano, obleko in stanovanje, mora rabiti kapitalistove stroje, tovarne itd. Kapitalist mu dovoli iste rabiti pod pogojem, da je ono, kar delavec producira, last prvega, on pa da delavcu nazaj nekaj malega v podobi dnevne plače. Štatistika kaže, da dobi delavec od vsakega dol. 20, a kapitalist 80 centov. Ta način produkcije napravlja kapitaliste vedno bogatejše, a delavce vedno revnejše. V Združenih državah imamo danes 50% ljudi, ki nimajo svojega stanovanja in ne nikakoršnega premoženja.

To sta torej dva razreda in sta neizogibna pod kapitalističnim producijskim sistemom. Njene koristi so si popolnoma nasprotne, namreč, kar koristi kapitalistu, to škoduje delavcu in kar koristi delavcu, škoduje kapitalistu. Kapitalist skuša prisiliti delavca, da dela za kolikor mogoče majhno plačo, da dobi on tem večji profit, a delavec se pa bori za večjo plačo, da si tako zagotovi malo boljše življenje. Posledica temu je, kar mi socialisti imenujemo, razredni boj. V tem boju je močnejši oni razred, kateri ima vlado v svojih rokah.

Vlada Združenih držav je danes popolnoma v kapitalističnih rokah. Oni imajo na razpolago sodišča in vojaštvo. Ako sestradan delavec ukrade kos kruha, je zaprt pet let, ako pa kapitalist ukrade državi stotisoče akrov zemlje, ga odlikujejo. Kakor je s sodišči, tako je tudi z vojaštvom in policijo. Dasi nam pravijo, da imamo vojaštvo zato, da branijo slabejšega pred močnejšim, nismo še nikdar slišali, da bi kak vojak branil delavca pred kapitalistom. Vsak štrajk nam priča, da je policijski kol namenjen le za delavčevo glavo.

Na krmilu Združenih držav je že dolgo let vrstita republikanska in demokratska stranka. Lahko bi imenovali jedno desno in drugo levo roko kapitalistov. Ako pogledamo v južne države, kjer so v večini demokratje, ali v severne, kjer so republikanci, vidimo, da igra vsegamogočni dolar važno vlogo povsod. Povsod zapazimo podkupovanje in korupcijo, kakršne ni nikjer drugje na svetu. "Velika" razlika, ki baje eksistira med tema strankama, se je pokazalo pri zadnjih volitvah v Milwaukee. Tam so se združili republikanci in demokrati, fabrikantje in gostilničarji, lastniki nesramnih hiš in duhovniki v jedno stranko, da so tako premagali delavce in njih stranko. To je menda zadostni dokaz, da ti dve stranki ne zastopata delavskih koristi.

Slovenski delavec! Ako si ti naročnik in čitaš list, ki priporoča katero izmed teh dveh strank, tedaj si sam svoj nasprotnik in pljuješ sam sebi v zobe. Zapomni si, da se ta list ne tiska zaradi tvoje izobrazbe, ampak za oseben profit.

Voditelji teh dveh strank so jako radodarni, posebno ob času volitev, kedar želijo dobiti tvoj glas. Oni ne štedijo ne denarja in ne obljub. Seveda, ti si vedno na oni strani, kjer se dobivajo obljube. Ne čitaj lista, ki ti samo pripoveduje, kako trpiš in kako si izkoriščan. To veš ti sam dobro. To čutiš vsaki dan pri tvojem delu v tovarni ali v rudokopu. Ti moraš čitati list, ki ti pove, kako narediti konec trpljenju, ki ti pove, kako narediti konec izkoriščanju. Nekateri listi odobravajo, da je dobro, da se zanimaš za politiko; ob času volitev pa ti priporočajo, da daš svoj glas za isto stranko, kakor Rockefeller, Morgan, Carnegie in drugi kapitalisti. Ta list ni tvoj, ta list ne zastopa tvojih koristi. List, kateri ti pove, da tvoje koristi niso jednake koristim kapitalista in kateri ti pove, da ti ne smeš dati svojega glasu za isto stranko, kakor kapitalist, ampak moraš imeti svojo stranko, to je tvoj list in to je socialistični list in tvoja stranka je socialistična stranka.

Zakaj? Socialistična stranka stoji na stališču razrednega boja. Ona ni politična stranka v istem pomenu besede, kakor sta republikanska in demokratska. Socialisti ne trdijo, da je treba odstraniti vlado, ampak samo način vladanja. Naše politične zmage v raznih mestih so samo merilo naše moči. Vsaka taka zmaga je samo korak v pravo smer. S tem, da dobimo vlado v svoje roke še ni dosežen naš cilj. Vlada bode samo sredstvo za dosego našega cilja, to je spremenitev privatne lastnine orodja, vseh sredstev produkcije in distribucije v skupno last vseh ljudi ter tako napraviti konec izkoriščanju in razrednemu boju.

Načelna izjava in program socijalistične stranke l. 1908.

Sprejeta na strankarskem občnem zboru po poročilu izvoljenega pododseka.

Načela.

Človek potrebuje za življenje hrano, obleko in stanovanje. Ako so hrana, obleka in stanovanja v izobilju, tedaj je še le mogoče živeti v svobodi, kulturi in razvijajočem se človeškem napredku. Za proizvajanje hrane, obleke in gradenje hiš so potrebni stroji in zemlja. Zemlja sama nezadošča človeškim potrebam. Človeško delo ustvarja stroje, le ti pa zopet spreminjajo zemeljske surovine v hrano. Kdorkoli poseduje zemljo in stroje, nadzoruje človeško delo, s tem tudi človeško življenje in svobodo.

Danes lastuje naglo znižujoča se manjšina stroje in zemljo za industrijalne svrhe. Dokler stroj ni razvit in ga lahko rabi le en sam delavec, toliko časa ne more določevati njegov lastnik življenske razmere drugim. Če se pa stroj spopolni tako, da je za izrabljevanje njegove sile potrebno večje število združenih delavcev, tedaj vpliva obsežno na življenje. Lastniki takih strojev postanejo vladajoči razred.

V razmerju z drugimi razredi se število takih lastnikov strojev krči, njih sila v narodu in svetu pa narašča. Ti lastniki dan za dnem zasužnijo širšo množico delavcev, potisnejo jih na stopinjo, da delavci lastujejo le še svoje možgane in proizvajalno silo. Milijoni samostojnih delavcev postanejo mezdni sužnji industrialnih glavarjev. Tako kot narašča gospodarska sila vladajočega razreda, tako se tudi znižuje nje vrednost za življenje naroda. Vse koristno delo za narod zvršujejo le ročni in duševni delavci — mezdni delavci — ali razred, ki poseduje majhna zemljišča in majhne stroje poleg svoje delavske moči — mali kmetje in mali obrtniki. Naobratno pa narašča nekorist in zajedalstvo vladajoče manjšine.

Hud boj se bije med vladajočim lastujočim in razlastujočim razredom ter izkoriščanim razredom glede razdelitve delavskih proizvodov. V tem boju pa delavski razred nikakor ne more pričakovati pomoči od vladajočega razreda.

Radi tega so mezdni delavci odločni nasprotniki vladajočega razreda. Trpeti morajo preveč vsled razredne vlade. Dejstvo, da se peščici kapitalistov dovoli izrabljati vsa narodna industrijalna podjetja za sebe, v svoje dobro, in izroča jim vse potrebščine za življenje za zasebne špekulacije, je dandanes rakrana za narod. Vsled klubovalne organizacije trustov, družb, so kapitalisti brezmočni; njim je nemogoče urediti proizvajanje do konca človeške družbe. Industrije se vodijo na široko, brez vsakega načrta. Ob času mrzlične delavnosti se izkoriščata zdravje in moč delavcev brezmejno, ob času krize, gospodarske bolezni so pa delavci obsojeni na počasno smrt lakote.

Posledica tega sistema je, da se krize vračajo časno, da občutno zadenejo narod vsakih 15 ali 20 let.

Kapitalistišen razred, je vsled lova za dobičkom primoran izkoriščati delavce in izrabljati njih duševno in moralno dobro za sebe. Kapitalizem potiska delavce v bedo, nevedo, duševno temo in zaeno izrablja njih fizično moč. Njih žene peha od doma v delavnice in tvornice. Kapitalizem ugrablja njih otroke v šoli in na igriščih; iz njih šibkih teles in nerazvite pameti pa kuje mrtev denar. Vsako leto pohabi, rani in vbije na tisoče delavcev v rudo in premogokopih, v tvornicah in na železnicah. Milijone delavcev prisili, da množe armado brezposlicev, siršemu številu med njimi pa potisne beraško palico v roke, druge pa zopet pahne na zločinsko in hudodelsko oot.

Da kapitalisti lahko vladajo druge ljudi, morajo podkupiti vse organe javne sile, javno mnenje in zavednost. Gospodarji so v vladajočih strankah, s pomočjo kterih zvolijo javne uradnike. Izberejo eksekutivo, podkupijo postavodajne zastope in korumpirajo sodišča Lastujejo in cenzorirajo časnike. Gospodarji so tudi v učiliščih. Narod je politično in gospodarsko njih suženj.

Boj med mezdnimi delavci in kapitalisti se poostruje vedno bolj, in je sedaj dosegel skoraj višek v ameriškem ljudstvu. Delavski razred ima vsled tega največji interes, da se odstrani kapitalistični zistem. Z odstranitvijo sedanjega zistema ne bodo delavci osvobodili le svoj lastem razred, ampak priborili bodo svobodo za vse druge ljudske sloje današnje moderne človeške družbe — za malega kmeta, kterega veliki kapital razlastuje in izkorišča indirektno, vendar pa tako uplivno kot mezdnega delavca — za malega obrtnika in rokodelca, ki bije ljut boj za obstanek z vsevničejočo silo združenega kapitala — za kapitalista samega, ki je danes suženj, ne pa gospodar svojega premoženja. Boj delavskega razreda proti kapitalistom je razredęn boj, zaeno pa boj za odstranitev vseh razredov in razrednih privilegijev.

Podlaga razredni vladi sta zasebna lastnina zemlje in orodja za produkcijo, ki se izrabljata za izkoriščanje drugih; politična vlada je le potrebno orodje. Delavci se ne morejo osvoboditi iz današnje mezdne sužnosti, ako si ne pribore politično moč in ne spremene zasebno last zemlje in orodja za proizvajanje v skupno.

Podlaga za prehod se naglo gradi v današnji kapitalistični družbi. Tvorniški zistem, z množino strojev in na drobno razdeljenim delom uničuje brzo individualno produkcijo in ročno delo. Moderna produkcija se čim dalje bolj spreminja v kolektivno proizvajanje in pospešuje družabni nepredek. Veliki trusti in monopoli, ki so vspevali dobro zadnja leta in organizirali delo pod centraliziranim vodstvom v glavnih in vodilnih industrijah z ozirom na potrebo naroda, so ugladili in pripravili pot kolektivizmu v toliko, da se lahko završi.

Socialistična stranka je gospodarska in politična, ter se ne peča z verskimi vprašanji.

V boju zo svobodo so interesi vseh današnjih delavcev enaki. Boj ni le naroden, temveč je mednaroden. Ta boj obsega vas svet, ki bo konečno prinesel zmago zdrženim delavcem vsega sveta.

Naloga socialistične stranke je v tem, da združi delavce naroda in njih prijatelje iz druzih razredov v organizaciji. V tem boju za svobodo se ne sme socialistična stranka bojevati, da spremeni kapitalistično vlado v delavstvo, pač pa mora z zmago delavcev odstraniti vsakeršno razredno vlado, uresničiti mora mednarodno bratstvo vseh ljudi.

Izjava za leto 1908.

Socialistična stranka, zbrana na narodni konveneiji izjavlja, da je stranka delavcev, in da pelira na pomoč vseh delavcev v Zdr. drž. in na vse državljane, ki simpatizirajo z velikim in pravičnim delavskim vprašanjem.

Mi živimo sredi industrijalne krize, ki časovno paralizira življenje naroda. Naši najširši prosperiti je sledila splošna mizerija. Tvornice, delavnice, rudo in premegokopi so zaprti. Milijoni ljudstva, ki so možni za delo, in ki bi radi narod opremili z vsemi udobnostimi, so prisiljeni postopati in stradati.

V tem času so se razvili trusti in monopoli na debelo in široko. Prilastili so si moč, da nam zapovedujejo in določajo življenske razmere. Trusti določajo ceno kruhu, mesu, sladkorju, premogu, olju, obleki, surovinam, strojem, sploh vsem potrebščinam, ktere rabimo neobhodno za življenje.

Ti slabi časi so ugladili pot, da se tem ložje uniči ponovno organizirane delavce. Najvišja sodišča v domovini so tekom zadnjega leta izdala odločbo za odločbo, da bi delavcem odvzeli pravice, ktere so si izvojevali v boju od rodu do rodu.

Namen, da se uniči "Zapadna zveza rudarjev in plavžarjev" (W. F. of M.), ktero so branili organizirani delavci in socialistična stranka, dokazuje jasno kot beli dan, da je obstala obsežna in neizprosna zarota v vladajočem razredu proti delavskih organizacijam.

Opširno prizadevanje zarotnikov, da bi uničili življenje rudarskih voditeljev dokazuje, da so zarotniki kršili državni zakon in vstavo Zdr. drž.; zaeno nam pa priča, da se kaj takega le tam pripeti, kjer vlada dobička želen razred kot v Zdr. drž.

Kongres Zdr. drž. je dokazal, da obsoja odločno interese delavcev, istotako, kot jih obsojaju drugi oddelki vlade Na zakone, za ktere so delavci prosili, se kongres ni oziral. Zakone, kteri bi imeli koristiti delavcem, so spremenili v škodo delavcem.

Delavski razred v Zdr. drž. ne more pričakovati rešitve od vladajočega razreda ali strank. Dokler sme majhno število posameznikov nadzirati narodno bogatstvo za svoj lasten dobiček in izkoričati druge ljudi za svoje dobro, toliko časa se bodo ponavljale tudi gospodarske krize. Denarne reforme in drugi postavodajni zaključki kapitalistov ne morejo odstraniti teh usodnih nasledkov anarhistične produkcije. Individuelno tekmovanje vodi doslovno do snovanja trustov. Tega naravnega razvoja industrije pa ne more zabraniti nastop vlade, javnosti ali postavodajne zbornice.

Mejtem, ko so naša sodišča, postavodajni zastopi in eksekutiva v rokah vladajoče stranke in njenih agentov, se vlada vedno izrablja v interesu vladajočega razreda in proti delavcem.

Republikanska in demokratska stranka sta zakrivili enako, da obstoji razredna vlada. Republikanska stranka vlada narod in je direktno odgovorna za ta zla. Demokratična stranka, ki dandanes ni direktno odgovorna za ta zla vsled svoje politične brezmoči, je še vedno podpirala kapitaliste, kedar je bila na krmilu.

Nekdanji aristokratični sužnodržci z juga, steber demokratične stranke, so se spremili v plutokrate, ki žive ob otroškem delu. V velikih mestih naše države se druži demokratična stranka z izvržki človeštva, kot se druži republikanska stranka z roparskimi zločinci v palačah v korist imovitega razreda.

Razna reformatorična gibanja in stranke, ki so se pojavile zadnja leta, dokazujejo, da se je nezadovolnost razširila globoko v širše ljudske struge. Ta pojav pa ne bazira na umevanju zgodovinskega razvoja, civilizacije in gospodarskih te političnih potrebah za dandanes. Ta potjav bo zginil, kot so zgili vsi reformatorični pojavi srednjega stanu.

Program.

Ker je potrebno, da se ohrani moč delavskega razreda v boju za uresničitev končnega cilja, in da se to moč okrepi v boju zoper kapitalistično izkoriščanje, priznamo in obljubimo mi in naši izvoljeni zastopniki, da bomo nastopili za izvršitev naslednjega programa.

Splošne zahteve.

1. Hipna državna pomoč za brezposelne delavce. Grade naj se šole in kanali, pogozdujejo naj se pusta zemljišča, sploh naj država prične z vsemi koristnimi javnimi deli. Taki delavci morajo biti direktno v vladni službi, delati smejo le osem ur in dobivati unijsko plačo. Vlada naj posodi denar brez obresti državam in občinam za zvršitev javnih del. Vlada naj podpira tudi sklade strokovnih društev, da društva tem ložje podpirajo svoje brezposlene člane, da se tako omeji uboštvo med delavci, kterega je zakrivila slaba kapitalistična vlada.

2. Skupna last železnic, brzojavov, telefonov, parobrodnih črt, sploh vseh druzih obratnih sredstev in zemlje.

3. Skupna last vseh industrij, ki so za narod neobhodno potrebne in v kterih je ponehalo vsako tekmovanje.

4. Skupna last naj postanejo vsi rudo in premogokopi, kamnolomi, petrolejski vrelci, šume in vodna sila.

5. Umetno pogozdovanje izsekanih šum in izušitev močvirnatih zemljišč, ktera naj ostanejo za vedno javna last.

6. Absolutno tiskovno, govorniško in zborovalno svobodo.

Industrijske zahteve.

7. Zboljšanje položaja industrialnih delavcev.

a) Skrajša naj se delavni čas v razmerju z razvojem strojev.

b) Šestintridesturni nepretrgan tedenski počitek za vse delavce.

c) Natančno nadzorovanje delavnic in tvornic.

d) Prepoved otroškega dela pod 16. letom.

e) Prepoved za prevoz izdelkov, ktere so izdelali otroci, kanznenci in delavci v nenadzorovanih tvornicah.

f) Odstranitev javne miloščine, ktera naj se nadomesti z zavarovanjem za slučaj brezposelnosti, bolezni, nezgode, obnemoglosti, starosti in smrti.

Politične zahteve.

8. Zapuščinski davek v razmerju z zapuščnino.

9. Proporcionalen naraščajoč dohodninski davek.

10. Neomejena in enaka volilna pravica za možke in ženske. Obljubimo, da bomo zastavili vse svoje sile, da jo izvojujemo.

11. Iniciativa in referendum; proporcionalno zastopstvo v vseh postavodajnih zborih in pravica, da se sme preklicati mandat.

12. Odstranitev senata.

13. Najvišemu sodišču Zdr. drž. naj se odvzame moč, da ne bo določal o ustavnosti zakonov, ktere je sprejela in potrdila zbornica. Zakone sme sprejemati ali spreminjati le zbornica ali pa ljudstvo s plošnim glasovanjem.

14. Ustava naj se spremeni z večino glasov.

15. Ustanovi naj se poseben oddelek za splošno izobražbo in poseben zdravniški oddelek. V ta namen naj se store takoj potrebni koraki.

16. Sedanji delavski oddelek naj se loči od trgovskega in ustanovi naj se poseben delavski oddelek.

17. Vse sodnike naj vodi ljudstvo za kratko dobo. Izdajanje sodnijskih prepovedi naj se takoj postavno omeji.

18. Brezplačna pravna pomoč.

Taka pomožna sredstva, kakeršne si lahko izvojujemo od kapitalistov, nimajo druzega namena kot pripraviti delavce, da si pridobe vlado, ker temu lahko sledi, da s pomočjo svojega programa si prislate ves industrialen zistem in tako bode svojo postavno dedščino.

Prvi maj in Labor Day.

V Ameriki imamo dva delavska praznika: prvi majnik in Delavski dan (Labor Day), ki se "praznuje" prvi pondeljek v septembru. Razlika med tema dvema praznikoma je ta, da zadnjega so posvetili delavstvu kapitalisti, prvega si je pa posvetilo delavstvo samo. "Labor Day" je ameriškemu delavstvu vsiljen praznik, prvi maj pa je proglašen praznikom od delavstva samega.

Prvi maj je mednarodni Delavski dan in čimbolj se bodo ameriški delavci zbliževali s svojimi brati onkraj morja, čimbolj revolucionarno bo delavsko gibanje v Ameriki, tem večje in impozantnejše bo slavlje prvega maja v ti deželi.

Prvomajskega dne ne proglaša predsednik Zedinjenih Držav, kakor proglaša vsako leto "Labor Day". Kapitalistična država ne pripozna prvomajskega praznika. V delavskih paradah na "Labor Day" vidimo korakati tudi "bose", kapitaliste in policaje. V obhodih, ki se vrše prvega maja, korakajo samo razrednozavedni delavci.

Prvomajski dan je trn v peti kapitalistom in vsem njihovim kohortam, ker se zavedajo, da je ta mednarodni praznik nevaren kapitalističnemu sistemu!

Možje in fantje, kteri se vdeležujejo praznovanja in obhodov na dan prvega maja, so se zavezali strmoglaviti kapitalizem in kapitalistični družabni red.

Prvi maj je revolucionarni dan.

V bližnji bodočnosti bo prvi maj jedini delavski praznik v Ameriki.

Groza vojne.....

‡ Kapitalisti v strahu pred socialističnim navalom se zdaj lovijo za zadnje bilke — patriotizma. Patriotizem! Patriotizem — to so tiste goslice, na ktere cvili kapitalist potom svojih hlapčonov zadnjo pesem šepave samoobrambe. Socializem je tuja reč — pravijo — importirana iz Evrope. Socializem je protiamerikanski! Noben patrijot, ki ljubi Ameriko, ne more biti socialist! Zatorej: Proč s socializmom! — Mi priznamo, da je socializem prišel iz Evrope. Kaj pa sploh ni prišlo iz Evrope? Ako je v smislu kapitalistične logike socializem protiameriški in nepatrijotičen, ker je prišel iz Evrope, potem je vsaka vera, — pa kaj vera! — vsaka moderna kulturna naprava, ki se je pritepla iz Evrope protiameriška. Stara indijanska kultura je edino ameriška in spada pod zastavo patriotizma! Patrijotično zatelebani kapitalisti in njih smešni priveski, pojdite se solit!

Delavske razmere v Pueblo, Colo.

Seveda, iz take naselbine kot je Pueblo, kjer živi okrog pet tisoč slov. trpinov, bi se pač moralo bolj pogostoma čuti. Toda ne vem kaj je vzrok tej brezbrižnosti in politični zaspanosti. Slišim sicer večkrat razne "filozofe", ki razmotrivajo socializem, toda večina teh ga razmotriva v takih prostorih, kamor socializem čisto nič ne spada, to je: k bari v salonu.

Po mojem skromnem mnenju bi nasvetoval tem ljudem, ako so socialisti tudi v srcu in ne samo na jeziku in ako imajo količkaj razredne zavesti, da naj si organizirajo socialistični klub. Saj je v resnici sramota za takšno naselbino kakor je Pueblo, da nimamo še do danes soc. postojanke. Mar se li slov. delavstvo boji spoznati nauke mednarodnega socializma? Ali ste vi slov. trpini, ki garate po rudotopilnicah in jeklarni po 8—10 in 12 ur na dan za mizerno plačo — $1.90—$2.00, manj izkoriščani kot drugod. S plačo, ktero prejmete danes za svoje mukotrpno delo od vašega izkoriščevalca — kapitalista, niti ne morete, da bi pošteno preživeli samega sebe, kje naj še le delavec preživi večjo družino in dá svoji deci pravi poduk in izobrazbo, ako mu primanjkuje za najpotrebneje — za kruh.

Danes bi ne smelo biti niti enega delavca, kteri bi ne spadal k svoji strokovni organizaciji — uniji, in obednem k politični delavski, t. j. socialistični stranki. Ne bi smelo biti niti enega delavca, kteri ne bi podpiral in čital svojega lista. Tovariši delavci! Kapitalisti so organizirani popolnoma. Imajo svojo oziroma svoje politične stranke — republikansko demokratsko, imajo svoje strokovne organizacije, kar niso nič druzega kot njihovi trusti. Čemu so se kapitalisti združili v svojih trustih? Za nič druzega, kot zato, da jim je omogočeno izkoriščati ogromne mase — vas delavce. Imajo tudi nebroj časopisja, ktero dan za dnem zastruplja delavsko ljudstvo ter odvrača od njih pravi vpogled, vpogled v njih lastne koristi. In vi delavci, ki vam je več za časopise, kteri vam prinašajo razne neslane novice in razne lažnjive "šund" romane, kot za liste, kteri bojujejo boj za vas, kteri vam kažejo razmere današnjega gnjilega družabnega reda in kteri vam objednem tudi kažejo izhod iz bede in pomanjkanja v srečnejše in boljše življenje za vas, vaše žene, vašo deco. in vaše tovariše delavce, kaj pravite vi na to? Potem ni nič čudnega, da se vas še bolj ne izkorišča in da ne živite še v večji bedi in pomanjkanju kot se nahajate danes.

Delavci, ako hočemo kedaj dospeti do boljših razmer, tedaj se moramo organizirati, slično našim gospodarjem. Organizirati se moramo strokovno v naših unijah in politično v socialistični stranki.

Tu v Pueblo v rudotopilnicah se je v zadnjem času začela živahno gibanje; imamo svojo unijo, v kteri nas je združenih čez 300 rudotopilničarjev, kar je dosti več od polovice vseh delavcev, kar jih

(Nadaljevanje na 8. strani.)

Jugoslovanska socijalistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:
Jos. Zavertnik st., Tomo Bešenič, M. Lučič, Frank Podlipec, V. Tomašek, R. B. Savich, S. Fabianich.
Frank Petrič, tajnik, 111 N. Market St., Chicago.
Seje eksekutive so vsak prvi četrtek v mescu ob 8 uri zvečer.

Štev. 1 Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podlipec, 604 N. Curtis St., organizator M. Kulovec.
2. Glencoe, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Pavel Dolenc, L. Box 43.—Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popol. pri sedr. N. Žlembergerju.
3. N. S. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Anton Horvat, 1003 Suisman Street.
4. La Salle, Ill.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Rogel, 1216—3rd St.
5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jack Kocjan, Box 508.
6. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Živko Radnović, 1830 So. Center Ave.
9. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Frank Linich, 527 Greenbush St.
10. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Verbajs, Box 140.
11. Kenosha, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Fr. Žerovec, P. O. Box 37. Organizator M. Čubrilo. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu v na Socialist. gl. stanu.
12. E. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. združenje, tajnik John Gračanin, box 388.
13. Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik B. Glažar, Box 77, Morgan, Pa.
14. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Filipovich, 1407 Salisbury Street.
16. Clairton, Pa.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Mijo Zvonar, Blair Sta., B. 150.
17. Chicago, Ill. — Jugosl. zensko soc. združenje, tajnica Tereza Petrak, 1154 Harrison Street.
18. E. Youngstown, O.-Jugosl. soc. združenje, taj. Jos. Filipan, b. 521, Struthers, Ohio.
20. Chicago, Ill.—Jugosl. soc. združenje, taj. Rada Teofonov, 2318 Clybourn av.
22. Chisholm, Minn.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Joe Drobnič, box 679.
25. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Filip Godina, 909 W. Pearl St.
26. Steel, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Dernač, Box 26.
27. Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Petrovčič, 5912 Prosser av. Jos. Rauch, organizator. — Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v Jaites Halli, 6004 St. Clair Ave.
28. Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Geo. Janaček, box 188.
30. Breezy Hill, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Lekše, Box 94.
31. West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Goršek, box 489, Stone City, Kans.—Seje so vsako 1. in 3. nedeljo v mesecu ob 4 uri popoldne pri Štef. Deliću.
32. West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Louis Strekelj, b. 139.
33. New York, N. Y. — Jugosl. soc. združenje, taj. Josip Peršak, 89 St. Marks Place (8th Str.)
34. Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Krajzelj, Box 168.
35. West Allis, Wis.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Štefe Bešenič, 469—51st Av.
37. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Fr. Novak, 257 — 1st Ave. Seje so vsak drug petek v mescu.
38. East Palestine, O.—Jugosl. soc. skupina, taj. Jak. Istenich, b. 304. Seje se vrše vsako zadnjo nedeljo ob 2. uri pop. v mesecu pri sodr. Fr. Bogataju.
39. Oglesby, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Alant, box 67.
41. Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Victor Zupančič, box 17 R R. — Organizator L. Prašnikar. Seje so vsako prvo nedeljo ob 5 uri popoldne.
44. Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Groser, Box 341. Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri v Hali K. Peruška.
45. Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Josip Petrovič, 611 Market St. Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne v dvorani sodr. B. Mahniča.
46. Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Ferjančič, box 10.
47. Portland, Ore.—Jugosl. soc. združenje, tajnik J. Obad, 1088 So. Front St.
48. Calumet, Mich.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Ozanich, 407½—5th St.
49. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Božič, 424 E. 157th St., Cleveland, O.
50. Virden, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kaučič. Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob osmi uri zjutraj v Union Hali.
51. Monessen, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik John Šetek, Box 82.
53. Gary, Ind. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Geo. Maravich, 2193 Washington Street.
54. Aurora, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Mihelich, Box 291.
56. East St. Louis, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik John Badalich, 211 Exchange ave.
57. So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Blaškovich, 2620 Sarah St.
58. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Joca Petrovich, 607 W. Washington Street.
59. New Brighton, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Mijo Ljubek, Box 166; organizator T. Kruzich.
60. Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično združenje, tajnik Simon Fabjanich, 2135 Archer Ave.
61. Detroit, Mich. — Jugosl. socialistično združenje, tajnik Milan Kirin, 1099 Russell Str., organizator Jos. Mantony.
62. Youngstown, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik John Petrich, R. 2, Box 33 D.; organizator Matt Slabe.
63. Herminie, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Jos. Bric, box 136.
64. Livingston, Ill. — Jugosl. socialističen klub, tajnik Frank Krek, P. O.
65. Johnstown, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Mike Štrukelj, 872 Chestnut St., Josip Zalokar, organizator.
66. Barberton, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Levstek, 817 Wooster ave.
67. Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Kampoch, 414 So. 8th St.
68. W. Oakland, Cal. — Jugosl. soc. združenje, tajnik J. Pintarich, 308 Peralta St.
69. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Lovše, box 277.
70. Large, Pa. — Jugosl. socialist. združenje, tajnik Štefan Janič, box 171.
71. Cleveland, O. — Jugosl. socialist. združenje, tajnik Thos. Zivko, 1426 E. 40th St.
72. Collinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koželj, 4429 Aspenwalle av.
73. Red Lodge, Mont. — Jugosl. soc. klub, atjnik Louis Yeller, Box 47, organizator Frank Doniček.
74. Willock, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dolinar, L. Box 112, organizator Jack Miklančič, L. Box 3.
75. Braddock, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik S. Mihalich, 22 — 5th ave.
76. Euclid, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik John Ulaga, Cut Rd. & Goldar St., organizator Karol Kotnik.
77. McKees Rocks, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik R. Crnkovič, 322 Phoenix St.

Nekaj potrebnih navodil za organiziranje in vzdrževanje socialističnih klubov.

Kako začeti socialističen klub, je za prijatelje in simpatizujoče delavce našega gibanja ena zelo važna točka, katera potrebuje nekaj raztolmačenja. Večkrat se je že pripetilo, da je prejel gl. tajnik naznanilo v toliko, da se je ustanovil klub in da pošiljajo svoto za toliko in toliko članskih mark in knjižic, katere naj se takoj odpošljejo; zahtevalo se je tudi takoj čartar in vse druge stvari, spadajoče klubu. Ta zahteva je bila seveda zastonj, ker noben klub ne more biti preje sprejet v Zvezo, dokler njega člani ne izpolnejo in podpišejo vstopnih kart, katere se pošljejo gl. tajniku Zveze. Na tako postopanje je sledilo vedno navodilo in pošiljatev tozadevnih vstopnic, s čimer se je cela stvar dalj časa zavlekla. Da se temu odpomore, naj služi vsem, ki žele organizirati socialistične klube sledeče navodilo:

Kdor ima upanje, da bi se v njegovi naselbini zamogel **ustanoviti** in **obdržati** socialistični klub, naj pred vsem to naznani tajniku Zveze in zahteva tozadevne tiskovine, to so v prvem oziru **vstopnice**, brez katerih ni mogoče prijaviti kluba Zvezi. Te vstopnice — kakor tudi tiskovine za mesečna poročila in naročila — se dobe brezplačno.

Ko je dotičnik vstopnice prejel, naj skliče vse tiste, na katere računa da bi pristopili h klubu, na sestanek. Pet članov zadostuje. Ako ni mogoče dobiti pet članov, ni treba začeti z organiziranjem.

Nameravani sklicatelj naj tudi vedno preje iznajde, koliko nameravanih članov je naročenih na glasila Zveze, t. j. za Slovence "Proletarec", za Hrvate "Radnička Straža", za Srbe "Narodni Glas", ker ako ni nihče naročnik strankinega časopisja, je mogoče, da eksekutiva klubov vstop odkloni. Navadno podpre eksekutiva tak odlok stem, da ne vidi v kraju zadostne moralne podlage, na kateri naj bi se klub v takem slučaju obdržal. Vedno je treba torej gledati, da se klub organizira od začetka z dobrimi člani, to je takimi, ki so čitali socialistčno literaturo, socialistične liste sploh.

Na sestanku naj sklicatelj razdeli vsem navzočim po eno vstopnico, katera se izpolne kakor kažejo uprašanja. Ko se to zgodi, se vstopnice s 50 centi vred vrnejo sklicatelju, nakar se voli odbor in stem je klub ustanovljen. Nato se voli: predsednika za tisto sejo, tajnika, zapisnikarja in organizatorja pa za eno leto.

Po seji odpošlje tajnik gl. tajniku vstopnice, naroči čl. marke, knjižice, izvanredne marke (ako jih Zveza izdaja — sedaj jih) in svoto za naročene stvari, kakor tudi poročilo, koliko članov dobi za tisti mesec mark.

Tajnik lahko naroči več naenkrat, istotako tudi članskih knjižic, toda le z naročilnim listom, med tem ko ima v mesečno poročilo beležeti le tiste marke, katere so se na seji razpečale članom, ostale pa beležiti po njih vrednosti v imetek.

Mesečno poročilo je treba poslati gl. tajniku najkasnije do 10. v mesecu, tako da zamore potem tajnik razdeliti svote narodnim osrednjim odborom.

Ko dobi gl. tajnik vstopnice, svoto za naročene marke in knjižice, odpošlje takoj vse potrebno; odredi klubu številko in jo zanese v imenik Zveze. Eksekutiva pa izda na bodoči seji čartar.

Poslovanje krajevnih klubov.

§ 1. Poslovanje kluba se vrši a) potom sej članstva:)b potom predsednika, tajnika in takih uradnikov, katere izvoli klub.

§ 2. Predsednik se voli pri vsaki seji.

§ 3. Člani kluba si izvolijo v decembru vsacega leta zapisnikarja, tajnika, organizatorja in druge odbore in sicer za eno leto.

§ 4. Na vsaki redni decemberski, aprilski in oktobrski seji kluba se izvoli dovoljeno število delegatov v okrožni odbor (County Central Committee), za eno leto. To velja za klube, ki spadajo v County organizacijo.

Dolžnosti uradnikov.

§ 1. Predsednik predseduje in ima le odločilen glas, če se je oddalo pri glasovanju enako število glasov. Podpisuje na seji vse uradne listine.

§ 2. Tajnik — sklicuje seje in predseduje dokler ni izvolen predsednik; vodi finančno knjigo dohodkov in izdatkov; pobira mesečne prispevke, za katere daje članom strankine ali izvanredne marke; vodi korespondenco s County in gl. tajnikom Jugosl. socialistične Zveze; hrani listine in premoženje kluba proti varščini; (Če jo klub zahteva) — vodi natančen imenik dobrostoječih in drugih članov; podpisuje vse uradne listine; imeti mora vpogled v vse delo v klubu.

§ 3. Zapisnikar vodi zapisnik in pomaga v vsakem oziru tajniku.

§ 4. Organizator pridobiva klubu nove člane; skrbi, da so vsi člani kluba naročniki zveznih glasil: za slovenske "Proletarec", za hrvatske "Radnička Straža", za srbske "Narodni Glas"; dalje ima skrbeti za socialistično literaturo sploh, skrbi za priredbo javnih shodov in predavanj, ako so razmere ugodne in če dovoljujejo v to gomotna snredstva.

§ 5. Nadzorni odbor ima pregledati vsake tri mesece enkrat vse finančne knjige; o stanju dohodkov in izdatkov poroča potem na prvi klubovi seji.

Dnevni red seje.

1. Volitev predsednika;
2. Čitanje zapisnika zadnje seje.
3. Sprejemanje novih članov;
4. Uplačevanje;
5. Čitanje dopisov in računov;
6. Poročilo tajnika;
7. Poročilo organizatorja;
8. Poročilo posebnih odborov;
9. Poročilo stalnih odborov;
10. Nedokončana opravila;
11. Razno.

Kdo in kako more postati član socialistične stranke.

Kdor želi postati član lokalne organizacije, ako leta obstoji v njegovem kraju, naj to željo naznani organizatorju kluba ali tajnika, ali pa kakemu drugemu članu. Vroči maj mu 50c, od katerih gre 25c v blagajno kluba, drugih 25c pa za članske prispevke, knjižico, pravila itd. Poleg tega mora kandidat izpolniti tudi lastnoročno vstopnico, katero dobi od tajnika ali organizatorja dotičnega kluba, kamor želi pristopiti.

Pravilih skupne stranke, zamore postati član Zveze vsaka oseba — moškega ali ženskega spola, ako je spolnila 18 leto in pripozna socialistična načela.

Kako rabiti mesečna poročila.

Formula za mesečna poročila sestoji iz treh glavnih oddelkov, namreč: **1. dohodkov, 2. izdatkov in 3. oddelek za informacije** o razmerju članstva z ozirom na amer, državljanstvo, strokovne organizacije, shode in predavanja pa naročnino strankinega časopisja.

Prve dve točki ste gospodarskega, t. j. gmotnega — tretja pa moralnega značaja.

Da je poročilo popolno, je treba izpolniti vedno vse tri točke, tako, kakor zahtevajo oddelki.

Dobro, pregledno gospodarstvo, je tudi pri socialistih prvi pogoj do vspešnega in trajnega dela na polju agitacije, organiziranja in vsega kulturnega dela katerega v področju ima Jugosl. socialist. Zveza v Ameriki.

Sledeče svote se piše pod dohodki:

Pristopnina. — To je svota, katero vplača novopristopli član v klubovo blagajno. Pristopnino določi klub sam. Po navadi znaša 25c.

Članarina. — To so redni mesečni prispevki članov. Kadar ni izvanrednih prispevkov, je članarina po navadi 25c na mesec, vendar določa svoto vedno klub sam, po potrebi.

Od prodaje znakov — je svota, ki pride za prodane znake, naj si bodo že navadni ali pa pozlačeni.

O prodaji knjig in popustu pri naročilih, nimajo slovenski klubi do sedaj ko Zveza še nima v zalogi svojih knjig, dati nobenega poročila.

Zbrane podpore — so svote, ki se jih zbira ob času štrajkov, za politične boje, za obrambo sodnijskih preganjanj ali politične kampanje.

Preostanek od zabav — je svota, ki preostane od prireditev zabav.

Preostanek zadnjega meseca, je tista svota, ki je preostala zadnji mesec v blagajni potem, ko so bili pokriti vsi stroški za tisti mesec.

Razno— se smatra razne dohodke.

Za tem sledi zaključek ali **skupni dohodki.**

Sledeče svote se piše pod izdatki:

Glavnemu odboru socialistične stranke — je svota, katero zvezni tajnik odračuna tajniku skupne stranke. Zapiše se torej tolikokrat po 6c kolikor članov je plačalo prispevke za tisti mesec.

Glavnemu odboru Zveze po 2c — je svota, ki spada v Zvezno blagajno; zapiše se tolikokrat po 2c, za kolikor članov se je nabavilo mark, kakor gori.

Narodnim osrednjim odborom po 3c. — se zapiše po narodnosti. Ako je napr. v klubu 6 Slovencev, 5 Hrvatov in 3 Srbi, se zapiše: slovenskemu 6x3 = 18c. hrvatskemu 5x3 = 15c in srbskemu 3x3 = 9c. Ako so v klubu člani samo ene narodnosti, potem se zapiše vsa svota samo dotičnemu osrednjemu odboru, kakršne narodnosti so člani.

Izvenredni prispevki stranke bi bila svota, ako jo razpiše stranka za kakšne izvenredne prispevke.

Izvenredni prispevki Zveze — je svota, tičoča se Zveze. Tako napr. je Zveza naložila izvenredne prispevke 5c za Kristanov fond.

State in County Organizaciji 5c — je svota, ki se je plača vsaki mesec County organizaciji, za kar se dobi dovoljenje pošiljati delegata na County delegatske seje. Naši klubi še ne spadajo vsi v County organizacije.

Dalje so rubrike za **članske knjižice, znaki, stroški za agitacijo, podpore listom;** — dalje stroški za **vzdržavanje pevskih zborov, čitalnic, nabava knjig itd.**

Za tem sledi zaključek **skupnih izdatkov.** — Ko se je to storilo, se naredi na levi strani poročila zaključek računa s tem, da se prenese **skupne dohodke v prvo** in **skupne izdatke v drugo vrsto,** na kar se izdatke odšteje od dohodkov, kar da rezultat **preostanka** ali **primanjkljaja.** Ako je bil **primanjkljaj,** se ga drugi mesec zapiše **med izdatke,** zato da se dotičniku, ki je posodil svoto, ali čaka, da se mu jo izplača, zamore to storiti, kakor zahteva račun.

Naročilne liste se rabi vedno, če se naroča kaj med sejo.

Mesečna poročila. . . .

so prirejena z duplikati, tako da od vsakega poročila ostane drugi list v posesti krajevnega kluba. Na ta način ima pregled tudi klub. Radi tega naj se rabi pri izpisovanju vedno svinčnik, da more pri tem služiti kopirni papir.

Kakor je važno, da se da dotično mesečno poročilo o dohodkih in izdatkih, tako je tudi neizogibno potrebno, da se da poročilo o številu obdržavanih sej, o številu unijskih članov, amer. državljanov in število naročnikov na strankino časopisje. Vse to je potrebno, ako želimo imeti točen in zanesljiv pregled o delu, ki ga vršimo. Jugoslovanska socialist. Zveza ima pred seboj veliko nalogo, katero izvršiti imajo njeni člani. Vrše pa jo od dne do dne najlažje na ta način, da pošiljajo tajništvu redno in točno izpolnjena poročila. Vspeh dela se bo pokazal prej ali sej.

Vse pošiljatve tičoče se Jugoslovanske socialistične zveze je nasloviti: Frank Petrich, 111 N. Market Street, Chicago, Ill. ali pa samo South Slavic Section, Socialist Party, na isti naslov.

ROJAKI NA ELY IN OKOLICI!

Podpirajte svojega rojaka sodr. lanca **krojača**

John Teran-a,

ki izdeluje vsakovrstne moške obleke po najnižijih možnih cenah. Ima v zalogi tudi storjene obleke. Kadar rabite obleko, se naj prej oglasite pri njem. On vas bo gotovo zadovoljil.

STE ŽE SLIŠALI KAJ O ZADRUŽNI TRGOVINI ALI KONSUMIH.

Podjetja vseh vrst vstanovljena podlagi zadružnosti, so podjetja bodočnosti; samo le-ta imajo zasigurjeno svojo bodočnost poleg drugih koristnih družabnih naprav, ki služijo v občo korist človeštvu.

Kdor se želi poučiti natančneje o zadružnih podjetjih, — kar je treba znati vsakemu, ki se šteje naobraženim naj nemudoma naroči knjigo

"ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM",

ki jo je založila slov. sekcija J. S. Z.

CENA KNJIŽICI JE 15c ENA S POŠTNINO in se jo naroča pri upravništvu Proletarca, 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Trgovci knjig dobe popust.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kteri je zavita steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.

Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na **"Milwaukee Leader"**, nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitski časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša $3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

Še danes naročite en iztis slavnega romana

"JUNGLE",

kjer so popisane delavske razmere chicaških klavnic. **Cena znižana na dolar s poštnino vred.**

Upravništvo Proletarca.

Trgovina z železnino:

Orodje vsake vrste -- Peči -- Kuhinjska oprava — Barve — Čopiči — Lopate i. t. d.

A. T. TRENTLAGE & SON
389-91 Grove St. Milwaukee, Wis

FOTOGRAF
L. HAGENDORFF
ima znižane cene za POROČNE in BIRMANSKE sliko.
173 Reed St.
MILWAUKEE, - - - WIS.

Ako hočete res dobro in po meri narejeno OBLEKO obrnite se na rojaka:

Kirchgessler & Ermenc

ki tudi **popravljata, čistita, peglata** in **barvata** obleke. Vsako delo jamčeno.

Slovenci in Hrvatje, podpirajte **domače podjetje.**

291 Grove St., Milwaukee, Wis.

Obuvala

za moške: od $1.50 do $4.00
za ženske: od $1.00 do $3.50
za otroke: od 50c do $2.50

Mi vas hočemo vselej zadovoljiti

AHRENS & VAHL
355 Grove St.
Milwaukee, Wis.

Milwaukee — Wisconsin
Borchardt Bros.
Krojačnica, zaloga oblek in druge moške oprave.
347—349 GROVE STREET.

ZA MILWAUKEE, WIS.
Slovencem in Hrvatom priporoča
ANDREJ MAKAROVIČ
svoj **premog, drva** in **ekspres.**
427 VIRGINIA ST.
Naroča se tudi pri **Ig. Kušljanu** —229 1st Ave. — Telefonska zveza.

ZA MILWAUKEE, WIS.
WM. BLOEDORN
priporoča Slovencem
HARMONIE HALL-O
Vogal 1st Ave. in Mineral Street.

SLOVENSKI SALOON
LOUIS BEWETZ,
198 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

Sodrug Milwaukee, Wis.
LOUIS BERGANT
257 — 1st Avenue
priporoča **Slovencem in Hrvatom** svoj dobro založeni SALOON.

Kadar pridete na 1st Avenue, ne pozabite obiskati **saloon**
IG. KUŠLJAN-A
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS.

POZOR BRATJE SLOVENCI!

Ali že veste kje je dobiti **najboljše mes po najnižji ceni?** — Gotovo v novi prvi **Slovenski** moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene **KRANJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave** domačega izdelka ter najokusnejše **PREKAJENO MESO;** vse po **najnižjih cenah.**
Pridite in **prepričajte se** sami o naših **cenah** kakor tudi o **kakovosti** našega **blaga.**
NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo.
Ne pozabite nas torej obiskati v naši **novi mesnici** v Jos. Tratnikovem poslopju.

MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

Dragi tovariši, zbiratelji tiskovnega fonda.

Redko, zelo redko se oglaša mož z batom v kolonah "Proletarca". Pa čemu tudi, saj nima kaj šteti, ali vsaj bore malo. — Pred osmimi meseci, to je bilo ob času, ko se je oglasil iz Minnesote, je kazala mera $187.10, zadnji izkaz pa $489.37. V dobi osmih mesecev se je nabralo torej komaj $302.37. To je žalostno. Posebno je pa to žalostno, ako vzamemo v roke Proletarčev celoletni račun za leto 1911, kjer najdemo, da je bilo v tem letu poslanih listu v podporo celih **$62.71**, med tem ko je ta svota znašala vsa prejšna leta od **$367** do nad $400. Iz tega je namreč razvidno, da je zbiranje prispevkov za tiskovni fond padlo izključno zopet le na najožje sodruge, tako, ki bi v slučaju, da ni tiskovnega fonda, dali svoto kot listu v podporo. V tem pa tiči vsa mizerija zbiranja tiskovnega fonda. In kar lahko se prerokuje, da če bo šlo tako naprej, bomo zbirali tiskovni fond najmanje še dve leti.

Tovariši, kako vam kaj ugaja ta prerokba? — Navduševalna ni, ampak izreči jo je treba, ker je upravičena, pa tudi uresniči se, če se razmere ne izpremene. To bi pa pomenilo zavlačenje s povečanjem Proletarca. Kako bi vam pa to ugajalo? Well, vam bi gotovo ne bilo všeč, toda nekomu bi bilo; všeč bi bilo to vsem vašim nasprotnikom — in všeč bi bilo to vsem tistim elementom, ki ljubijo temo, a sovražijo luč.

Kako mora vaše nasprotnike veseliti vest, da gre tako klaverno naprej s tiskovnim fondom. V duhu si lahko predstavljate vsako njih razpoloženje in zadovoljnost nad našimi neuspehi. Kajti oni že imajo vse to, za čemer mi stremimo. Imajo stalen list, katerega financirajo iz raznih verskih in bizniških pritiklin. Nezavedni ljudje — ljudje teme in nazadnjaštva so v tem oziru radodarni; prinese redno svoje groše na altar za vzdrževanje nadaljne teme. Vse gre kakor da so storili večen kontrakt s fabriko neumnosti. Samo dajo, dajo, ne da bi kaj uprašali za kaj.

Nič kikanja, nič protestov; tako dajejo kot beračem v Jeruzalemu. In tako so nakupičili že ogromno bogatstvo, lahko se reče nad sto tisoč dol. vredno — za nič; pardon, za temo. Jes, veliki so v svojih delih, čeprav so delali za razširjanje teme. V imenu svobode, najtolerantnejšega pojma na svetu, so plačevali in še plačujejo drage volje srebrne tolarje za malo teme. In bilanca tega dela je taka, da tem ljudem človek ne more odrekati priznanja, za njih požrtovalnost, kadar se gre za njih poneumnevanje.

Sodrugi! Ali naj tem ljudem, tem čudakom, ki so tako požrtovalni za svojo neumnost zapojemo "Hozana"? — Ali naj triumfirajo samo oni v uspehih? Ali naj mi kažemo z našimi neuspehi spričevalo onemoglosti? Ali naj se pridružimo misli, da se svet suče v njih smeri? Da je napredek, kultura, znanje, svoboda, jednakost in bratstvo le lepodoneča fraza, mimoidoč šport, triumfirala bo pa konečno tema? — Well, kdor tako misli, ta naj vrže takoj puško v koruzo! Za njega ni mesta v socialističnih vrstah; kaj še, niti v vrstah zbiralcev tiskovnega fonda ni mesta za take strahopetce. Naše vrste so posvečene samo tistim, ki gredo naprej, ki so agitatorji, sobojevniki, oficirji v veliki delavski armadi, ki koraka počasi a sigurno k svojemu cilju.

Sodrugi, poslušajte! — Pomlad je tu; na pragu 1. maja smo, mednarodnega delavskega praznika po vsem svetu. V tem času — sodrugi — ko priroda obnavlja svoje življenske sile, ko zelené vrtovi in trate, gaji, dol in vrh spet ponosno zre v širni svet, ko veter boža in objemlje vse na potu, ko z božansko dušo diha vsemirje na okrog — v tem času, sodrugi, na plano! Omnite oči in poglejte delo, ki vas čaka. Tu je Proletarec, vaša luč, ki vam sveti v boju za vaš ideal, ki se zrcali v jednakosti, svobodi in konečnemu bratstvu vseh ljudi na zemlji.

Sodrugi! — Boj na vseh koncih in krajih, da se vzdrži to, kar se je začelo z veliko požrtovalnostjo, nam je vzel zadnje moči za boj, ki je namenjen sedanji kapitalistični gospodarski družbi. Boj za Proletarčev obstanek, je izčrpal vse, kar je dosegel. Čas je torej, da se te skrbi enkrat olajšajo. To zgoditi pa se more le na ta način, da se zbere — zaključi — tiskovni fond in da se izda Proletarec v povečani obliki. S Proletarcem v povečani obliki, bi se dalo tudi več narediti v agitaciji.

Sodrug, oklenimo se dela še danes — in uspeh nam bo zagotovljen.

Vaš za večjega Proletarca,
"Mož z batom."

TISKOVNI FOND.

Preje iskazano	$475.42
John Jaklič	.50
J. Petrič, Youngstown, O.	.25
Neimenovan, Glencoe, O.	.25
Jugoslav. soc. klub št. 50 Virden, Ill.	5.00
A. Črnič, Franklin, Kans.	.50
J. Gorjup, Franklin, Kans.	.50
J. Drole, Franklin, Kans.	.25
F. Negel, Franklin, Kans.	.25
Alojs Karlinger, Franklin, Kans.	.25
F. Jakšič, Franklin, Kans.	.25
I. Režen, Franklin, Kans.	.10
A. Vouk, Fox Lake, Ill.	.50
J. Machin, Chicago, Ill.	.15
Frank Smardič, Mulberry, Kans.	.25
Silverster Kramaršič, La Salle, Ill.	.50
R. Shev, La Salle, Ill.	.50
J. Rogel, La Salle, Ill.	.40
Poslano po Ant. Kotzman, Frontenac, Kans.	2.80
J. Flais, Peoria, Ill.	.25
J. Petrovič, Waukegan, Ill.	.25
J. Gantar, N. Chicago,	.25
	489.37

"MOŽ Z BATOM" DOMA.

ZA KENOSHO, WIS.

Soc. klub štev. 11. J. S. Z. v Kenoshi bo imel svojo redno sejo v nedeljo 5. maja ob deveti uri dopoldan v Soc. Domu.

S soc. pozdravom.
Fr. Žerovec, tajnik.

VABILO

na spomladni koncert, katerega priredi

Pevsko Društvo Slovan

DNE 4. MAJA 1912 V **Fr. Medosh-ovi dvorani na 95ti cesti in Ewing ul. So. Chicago, Ill.**
ZAČETEK OB 8 URI ZVEČER.
VSTOPNINA 25c.

Na vsporedu so lepe pesni, katere proizvajajo razven domačega, še pevski zbori kot: **Slov. pev. zbor "Orel", Hrvatsko pev. društvo "Zora"** ter **"So. Chicago Mannerchor"**. Igra "ŠOLSKI NADZORNIK", bode pa nudila obilo smeha. Razven tega bo za zabavo še veliko druzih stvari, za katere bode, kot tudi za dober **prigrizek in pijačo**, skrbel.

Odbor.

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 489, Frontenac, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JULIJ BOGNAR, Box 6, Breezy Hill, Mulberry, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden Dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

Zelo redkokedaj se dogodi, da visok cerkven dostojanstvenik počasti kakega tvorničara s pismeno zahvalo za njegov izdelek. C. g. Jan Marek, D. D. kanonik Metropolitanskega kapitola sv. Vida v Pragi, na Češkem nam je dovolil, da smemo priobčiti sledeče pismo: Poskušal sem Trinerjevo Ameriško zdravilno grenko vino in priznati moram, da ima isto izvrsten učinek pri vseh želodečnih boleznih. Sprejmite mojo iskreno zahvalo in najbolšo željo za Vas in Vašo spoštovano družino v Vaši novi, oddaljeni domovini. Z vsem spoštovanjim, vdani, Jan Marek, D. D. kanonik pri sv. Vidu v Pragi, na Češkem." Znano dejstvo je, da bolezni prebavnih organov se smete sigurno zanesti na to zdravilo, zvano: Trinerjevo Ameriško zdravilno grenko vino. Isto je narejeno iz čistega rudečega vina, katero samo na sebi ima dober prebavni učinek na želodec in drob, in iz skrbno zbranih medicinskih želišč, ki tvorijo grenke tonike in prebavna sredstva. Rabite to zdravilo za vsako slabo počutenje, pri zgubi teka, če ste slabotni, zaprti, če imate glavobol ali krč in bolečine v želodca, če ste nervozni in če imate nevralgijo ali kostibol. V lekarnah. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

joča otroka sta si razdelila okrvavljeni kruh in odšla dalje.

Pač ni bil izlepa kupljen kos kruha za tako drago ceno!

Dolžnost vsakega socialista je, podpirati svoje časopisje. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

Slovenci, obiskujte
'PARIS' RESTAVRACIJO
1914 Blue Island Ave., Chicago.
Lastnik: Tom. Grianias.
Postrežba točna. — Jedila dobra. — Cene primerno nizke. — Odprto ponoči in podnevu.

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k
B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste
za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.
VAC. KROUPA,
1245 W. 18th St., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago. Ill

"Look Out! You'd better take care of Yourself"
Glavobol, bolečine v grlu, v prsih in straneh, slabe žleza in drugi znaki prehlade ne bodo imeli nevarnih posledic, če bodete rabili
Dr. Richterjev Pain-Expeller
po predpisih, ki so natisnjeni na omotu. 25c. in 50c. steklenice.
Čuvajte se ponaredb in pazite na sidro in naše ime.
F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N. Y.
Dr. Richterjeve Congo Pilule olajšajo. (25c. ali 50c.)

VSA TISKARSKA DELA
izvršuje točno v vseh jezikih
Jugoslovanska zadružna Tiskarna
naslov: CO-OPERATIVE PRINTERY
1830 So Centre ave. Chicago, Ill.
Tiskovine za društva, pismen papir, kuverte, vstopnice, programi, pozivi, letaki, potrdila, pravila, članske knjižice, vizitnice itd., se izvršujejo hitro in solidno.
Pri vnanjih naročilih naj se vedno navede kakovost tiskovin, da vemo poročati ceno. Uprašajte vedno preje za cene predno naročate drugje. Naše cene so zmerne.

ZA CLEVELAND IN OKOLICO
je zastopnik Proletarca A. Gradisher, 1158 E. 61. Str. Pooblaščen je pobirati naročnino, kolektati oglase in urediti sploh vse posle tičoče se Proletarca.

Vse konzularne in notarske zadeve (civilne in vojaške) prevzema v hitro in uspešno izvršitev
Ivan Kaker, 220½ Grove St..
MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Št. sobe 1009
133 E. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrezba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

Potisekov SALOON
1237-1st St., La Salle, Ill
Toči vse, gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom za obilen obisk

PRVA SLOVENSKA
Vinarna in Gostilna
v Kaliforniji,
kjer se toči dobra vina in inportirano pilzenske pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.
Ant. Schnabl,
cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1406

I. STRAUB
URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.
Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.
Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:
Cesar Franc Jožef I. odpluje prvič iz New Yorka 15. June 1912.
Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania
Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezžični brzojav, električno razsvetjavo in so moderno urejeni. —Hrana je domača. — Mornariji in zdravnik govorijo slovensko in hrvatsko.
Za nadalne informacije obrnite se na naše zastopnike ali pa na:
PHELPS BROS. & CO
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.
Zastopnik za Zapad: K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
IN POOL TABLE
M. Poldrugač -:- -:- 1816 So. Centre Ave.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH
Varicocele Hydrocele BREZ NOŽA IN BOLEČIN
Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicoceli, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičočih se moških.
Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.
Popravite Vaše zdravje
Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških.
Ozdravim pozitivno želodec, pljuča, ledice in neprilike v jetrih.
(Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).
TAJNE moške bolezni
zguba nagona, bolezni v ledicah in jetrih
zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.
PLJUČA
naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

Zastrupljenje krvi
in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prišče, lucije, onemoglost itd.
Ženske bolezni
beli tok, bolečine v ozature, garje, otekline, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.
(Preiskovanje brezplačno) (Nasveti zastonj.)
DR. ZINS, 183 N. Clark Str. med Randolph in Clark **Chicago**
Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

Gotov denar.
Hranilna vloga v tej banki je varna investicija.
Nosi 3% obresti in je gotov denar kadar ga rabite
INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
22 letno poslovanje.
V soboto večer odprta od 6. do 8. ure.
Varnostni shrambeni predali po $3.00 na leto.

JUGOSL. ZADRUŽNA TISKARNA
GLAVNICA
SOUTH SLAVIC COOPERATIVE PRINTERY
INCORPORATED
$10.000.00
Delnice se prodajajo po $10.00 ena in jih je moči odplačevati po $1.00. Pristopajte k temu zadružnemu podjetju, ki bo nosilo dvojno korist in ki bo trdnjava delavske prosvete.
Vsa pisma je nasloviti na
FRANK PETRICA, 1830 So. Centre Ave.,
CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

DELAVSKE RAZMERE V PUEBLO, COLO.

(Nadaljevanje s 5. strani.)

dela v tej industriji. Ta lokalna unija je združena z Zapadno Rudarsko Zvezo, (Western Federation of Miners). Zveza ima sedaj na polju dva organizatorja, enega Slovenca in enega Italijana. Težko je propagirati strokovno organizacijo med inozemci! To pa zato, ker naše delavstvo ne čita tega, kar bi moralo čitati, to je: delavskega časopisja. Ko bi slov. delavci potrošili malo manj za alkohol in malo več za samoizobrazbo, bi šla stvar mnogo hitreje naprej, s čimer bi bilo mnogo pomagano delavcem samim in tudi organizatorjem.

Delavci! Samo za kratek čas postojte ter pomislite na razliko med kraji, kjer so delavci organizirani in, kjer niso. Vzemimo par primerov: Delavci v rudotopilnicah držav Nevade in Montane imajo 8 urni delavnik z najmanjšo plačo $3.00. Koliko prejmete pa vi rudotopilničarji v Coloradu? Povprečna plača je $2.00. Mnogo jih dela 10 ur za $1.75. Sedaj pa primerjajte razliko! Zakaj delavci v gori omenjenih državah prejmejo **en cel dolar** več plače kot vi? Zato, ker so močno organizirani v svojih unijah. Ne mislite, da so jim kapitalisti dali toliko več plače zato, ker jih morda rajši imajo kot vas. Ne! Ampak zato, ker so bili primorani k temu po delavcih samih, po njihovi organizaciji. In ker so organizirani delavci dosegli v drugih krajih, isto lahko dosežemo tudi mi tu. Treba je samo, da se organizirate in stopite v svojo unijo do zadnjega moža vsi, kar vas dela v rudomlinski in rudotopilniški industriji. Tovariši delavci, kar vas dela po rudotopilnicah v Pueblo, v Salida in Denver, Colo., kjer že obstoje lokalne unije, ne odlašajte, ampak pristopite vsi do zadnjega moža v organizacijo; kajti le s skupnim nastopom, z vašo pomočjo, bode organizaciji in vam samim mogoče priboriti to, kar naši tovariši že danes uživajo, kjer so združeni. Z vašo pomočjo bode mogoče organizaciji priboriti veselejše in srečnejše življenje za vas, vaše žene, vaše otroke in vaše tovariše — sodelavce.

Delavci, držimo se gesla, kterega je dal delavstvu oče modernega socializma:

Delavci vseh dežel združite se! Zgubiti nimate ničesar kot svoje verige, pridobite pa lahko celi svet!

Torej naprej za industrialno unijo! Naprej za socializem!

Socialistični pozdrav vsem!

Chas. Pogorelec, organizator za W. F. of M.

Conemaugh, Pa. 22 apr. — Današnja poročila se glase, da so se zastopnki premogarjev in operatorjev zjedinili glede plačilne lestvice v drugem distriktu organizacije U. M. W., kateri distrikt se nahaja v centralni Pennsylvaniji. Kakor se vidi, je ta plačilna lestvica malo manjša, kakor ona, ki je bila podpisana na konferenci v Clevelandu. Predno postane ta pogodba pravomočna, mora iti še na splošno glasovanje, v katerem lahko premogarji zavržejo ali potrdijo. Predno se bo splošno glasovanje zaključilo bosta pretekla dva tedna. Ta čas bodo organizirani premogarji počivali.

V nedeljo 21. t. m. smo šli štirje sodrugi od tukaj obiskat rojake v bližnjo naselbino Dunlo, kjer se je vršila ustanovna seja vseh podpornih društev za lastni dom. Nisem si mislil, da imajo naši rojaki v tej naselbni toliko naprednega duha in solidarnosti v sebi. Seja je bila dobro obiskana od navdušenih tovarišev, zanimajočih se za splošen napredek v naselbini.

Sodrug Vidrih iz Conemaugh je pojasnil na seji več reči glede doma in uprave istega. Priporoča in želel je, da bi kot delavci in člani enega ali drugega društva vsi skupaj organizirali socialistični klub pod katerega upravo naj bi bil tudi dom.

Govorili so še drugi. Vsi govorniki so bili zato, da bi se vsa tri podporna društva organzirala v soc. klub. Člani društev so to misel navdušeno odobravali.

Na seji so se izvolili vsi za to potrebni odbori, da dobijo informacije glede prostora in drugih potrebnih reči glede stavbe.

Tu se zopet enkrat kaže rezultat čitanja lista "Proletarec" in pozitivno delo ljudi socialističnega mišljenja, ki so voditelji in začetniki temu podjetju.

Tovariši delavci, le tako naprej za skupno delo! Zavedajmo se naše velike moči! Čitajmo le take knjige in časopise, ki pišejo za naše delavske interese, kateri so naša lastnina in naše orožje. Stojmo v vrstah razredno zavednih delavcev, da se tako moremo skupno bojevati proti našemu kletemu sovražniku — kapitalistu in njegovemu krivičnemu izkoriščevalnemu sistemu.

Iskreni pozdrav vsem, posebno pa tovarišem na Dunlo, Pa.

Za socialno revolucijo — Fr. Podboj.

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža", 1830 South Centre Ave., srbskih sodrugov pa "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane $2.00 drugi pa $1.00 za celo leto

Kulturni razvoj milwauske slov. naselbine.

Piše F. Novak.

V Milwaukee stojimo ravno sedaj v sredini vsestranskega probujenja. Zadnje volitve so prišle nad rojake kakor silen orkan, polastilo se jih je neko čudovito navdušenje in potegnilo za seboj tudi mnogo mlačnežev in zaspancev, da so začeli misliti. To navdušenje je omogočilo tukajšnjim na polju izobrazbe in napredka delujočim rojakom, razširiti svoje delovanje tudi na gospodarsko polje; seveda smo v tem oziru še le v prvem štadiju. Toda, videč za seboj močno organizacijo imajo v prvih vrstah delujoči možje najlepše upe za prihodnjost.

Da rojakom pokažemo, kaj se z resnim delom lahko doseže in jih s tem moralno podprem, sem se namenil opisati na kratko delovanje tukajšnih društev in razvoj naselbine od časa, ko se je vstanovilo prvo društvo. Ne bom se oziral na nobeno stran pri tem, pisal bom resnico. Moj namen ni koga žaliti, marveč pokazati rojakom našo moč in uspehe ako bi skupno delovali in opustili vse ono, kar škoduje našemu napredku.

• •

1. januarja 1905 je nekaj rojakov ustanovilo pevski klub "Zvon". Ob tej priliki so priredili tudi prvo zabavo v "Harmonie dvorani. S tem je napravila takrat samo par sto oseb broječa, naselbina prvi korak k napredku. Med možmi, ki so vstanovili "Zvon" so se sicer nahajali nekateri, kojih pogled je bil obrnjen v bodočnost, a večina je bila navdana s staro slovensko boleznijo: z frazarstvom. To je bilo krivo, da je klub ostal do današnjega dne vedno na enem in istem mestu. Časi so se spreminjali, naselbina je rastla, a on ni sprevidel, da je treba pogledati v bodočnost in iti s časom naprej. Že od začetka je manjkalo klubu človeka, ki bi vzgojil člane, da bi razumeli umetnost petja, da bi proizvajali krasne slovenske pesmi iz srca, da bi peli zato, da vzbudijo narod k zavednosti, ne pa zato, da se jim ploska. Oglašali so se tu pa tam možje, ki so vse to želeli, a našli so gluha ušesa. Vse takratno življenje razvijalo se je v salonu; tu so se govorili navdušeni govori in delali načrti, ki pa so bili pozabljeni v eni uri. Pretepi so bili na dnevnem redu in sovraštvo med rojaki, doma iz različnih krajev slovenske domovine, je kaj lepo cvetelo. To žalostno in dušo moreče življenje se je pretrgalo le enkrat ali dvakrat na leto, ko so odšli v lepi procesiji v največji vročini s spremstvom godbe v park na piknik, kjer se je pilo, pelo, donele so suhe fraze o nedosegljivih ciljih in krvavi ravsi in kavsi niso bili nepoznani. Človek, ki je samo enkrat v svojem življenju občutil slast veselja in dobre zabave, je moral solze pretakati ob pogledu na to skrajno žalostno životarenje teh prireditev.

V teh časih se je odločila desetorica rojakov, da nastopi drugo pot. Ustanovili so tamburaški zbor "Adrija". Mnogi so smatrali ta korak za nezvestobo do tovarišev in njih starih navad. Sovraštvo hrabrih braniteljev neumnosti je bilo toliko, da so napadali tamburaše s pestmi; a vzlic temu so tamburaši vstrajali, rastla je njih moč in njih navdušenje v toliki meri, da so 11. februarja 1909 s pomočjo drugih izobraženih rojakov ustanovili Dramatični odsek Adrije, ki je nekaj tednov pozneje uprizoril igro: "Rokovnjači" z največjim uspehom.

Učinek, ki ga je naredila ta igra na slovensko javno življenje, je bil velikanski. Na mah je zavel drugi duh po naselbini. Tudi pevski klub "Zvon" se je vdeležil delovanja pri igri. Vplivnejši člani istega so bili obenem člani odseka in najbolj delavni. Ta dogodek ga je vzdramil samo za hip, a kmalu je padel v staro letargijo. Ta igra vzbudila je tudi naša dekleta. Nastopila so kot: "Mladi vojaki" prav izborno, za kar so žele viharno odobravanje. Tem igram so sledile druge "Deseti brat", "Legionarji" in več manjših. "Adrija" si je stavila pri ustanovitvi dramatičnega odseka nalogo, da si s prirejanjem iger postavi nekak temelj za poznejše delo. Njen cilj je bil: vzbuditi rojake iz brezbrižnosti in jih zediniti k skupnemu delu za napredek. Med tem, ko so na drugi strani razsipali denar za drage zastave, trudili so se rojaki pri Adriji, da bi tem preje dosegli svoj smoter. "Zvon" je med tem propadal moralno, kajti manjkalo mu je discipline in navdušenja za stvar. Vse je bilo nekako prisiljeno.

To je bil vzrok, da so dobre moči odpadale. Zadnji poizkus spraviti življenje v klub je bil pri odkritju zastave, a zaman. Kmalu se je pokazalo, da mora propasti, kdor ne gre s časom naprej. Adrija je med tem lepo napredovala. 6. septembra 1910. je ustanovila čitalnico. Nekako ob istem času pa so vsi njeni člani pristopili k takrat spečemu socialističnemu klubu. Od tega časa naprej se datira hitro razširjanje socializma med nami, to je 18 mesecev. Govorilo se je že poprej mnogo o socializmu, a vse to govorjenje je obstojalo iz puhlih fraz. Oni, ki so socializem razumeli, so imeli zvezane roke, ker čas še ni bil ugoden za pravo delovanje. Treba je bilo v prvi vrsti vzbuditi rojake iz brezbrižnosti; to delo je preskrbovala čitalnica in Adrija. In danes po preteku enega leta lahko rečejo rojaki, ki so to delo vodili, da so hodili pravo pot in da so dosegli svoj cilj v polni meri. Dramatični odsek in čitalnica ogladila sta pot s svojim neumornim in kar je največ, vedno zdravim delovanjem. V tem delovanju je pripomogel do uspeha največ rojak L. Z., ki je vedno svoje moči žrtvoval in porabljal svoje bogate izkušnje v to svrho. Ob enem s čitalnico ustanovil se je soc. pevski zbor "Naprej". Peščica mož, ki so ljubili in poznali pravo umetno petje, se je združila in potem skupno pomagala pri delu na vseh straneh. Ves ta čas se je delovanje soc. kluba in čitalnice, kakor tudi zbora "Naprej" vedno bolj združevalo in utrjevalo. Vrste zavednih rojakov so se hitro množile. Pri zadnjih volitvah pa smo napravili korak, ki nas je ponesel za leta naprej in nam vlil novih moči. Soc. klub je postal naenkrat središče vsega delovanja. Nad sedemdeset rojakov je v njem združenih in vsak posamezen je agitator, navdušen za delavsko borbo.

Tako se naše vrste množe od dne do dne; čitalnica stoji v tem delovanju kot zvesta pomočnica na svojem mestu, njene dobre knjige krožijo po naselbini in probujajo rojake, med tem ko "Proletarec" uči in utrjuje socialistične ideje. Mogočne delavske pesmi in njih ognjevite besede, budijo še brezbrižneže iz spanja, a delujoče vzpodbujajo k novemu delu.

■

Pa tudi na gospodarskem polju nismo zaostali. Gospodarska družba "Ilirija" je že pred dvema letoma kupila večji prostor z štirimi hišami. Sedaj se delajo priprave za zidanje dvorane in otvoritev lastne prodajalne. Ta družba je imela nad vse težko stališče, zlasti od začetka. Po naselbini se je sicer veliko govorilo o napredku, a ravno tisti, ki so tako radi rabili to besedo, so ostali mrtvi za vsako delo. Bili so vedno podobni starokrajskim "voditeljem" naroda, ki vedno upijejo o napredku, a narod pa trpi čim dalje hujšo lakoto in bedo ter beži iz domovine. A te težkoče so premagali možje trdnega značaja in jasnih misli. Zadnje čase so se rojaki začeli zavedati, da le gospodarsko neodvisen in izobražen narod mora biti res prost in sme reči, da napreduje.

V takih razmerah je naselbina prišla do stališča, ki ji daje najlepše upe za bodočnost. Treba je samo odložiti malomarnost in opustiti vse kar nas drži v starokopitnosti. Rojaki, ki se vedno drže starih navad, morali bi sedaj spregledati, da je nam treba vseh moči, da dosežemo nov cilj. Da ne smemo več hoditi po potih, ki nas peljejo vedno nazaj v temo in pod noge drugim narodom; ampak, da moramo stremiti vedno naprej, za izboljšanjem, za močjo, za svobodo. Delavstvo stoji sedaj v časih orjaških bojev. Na eni strani mogočen kapitalizem, ki grabi in ropa naše pravice, jemlje nam ne samo zdravje in moč, ampak tudi življenje; izkorišča naše otroke in žene, potiska nas med črno zidovje tovarn in pod zemljo v globoke rove, da ne vidimo zelene narave, da ne občutimo lepote življenja. A ta kapitalistična moč propada v pričo vzbujajočega se delavstva. Milioni zavednih mož stoje danes v armadi socialdemokracije in korakajo proti trdnjavam kapitalizma. Zemlja se trese pod to čudovito mogočno armado. Trepetajoči tirani se še love; sedaj imajo še moč, a kako dolgo jo bodo obdržali? Dokler se ne vzbude oni delavci, ki so danes še njih slepo orodje, ki se ne zavedajo svoje moči. Kadar pa bodo tudi ti vstali in stopili v vrste socialistične armade, takrat bo njih moč zlomljena, a delavstvu bo zasijala svoboda. Na delavski praznik, na prvega maja, bi se moral vsak delavec ozreti se po zbujajoči naravi in se vprašati: "Zakaj nisem še nikoli užival te nepopisne krasote? Zakaj moram ostati za črnim zidovjem in trpeti za druge dan na dan ter nazadnje vzeti konec na cesti gladen, star, onemogel?" Na ta dan bi se moral vsak, ki še stoji izven vrst zavednega delavstva, otresti malomarnost, zavreči stare obrabljene ideje ter stopiti v vrste mož, ki se bore za prostost, za rešitev delavstva. Delavci, rojaki križem Amerike, posebno v Milwaukee! Na prvega maja se vzdramite ter spreglejte, da nam je mogoče priboriti si boljšo bodočnost, ako odložimo malomarnost in opustimo prazno govoričenje. Na ta dan se odločite tudi vsi oni, ki ste na jeziku tako navdušeni socialisti, da ne ostanete za naprej več samo sence socialistov in žalostne figure v delavskem gibanju, ampak da hočete istinito delovati kot možje. Spoznajte, da se more le močna organizacija uspešno boriti proti sovražniku. Vedite, da samo oddajanje glasov ne ojači stranke, ampak da je treba pred vsem imeti mogočno disciplinirano organizacijo in še le potem pridejo uspehi. Spoznajte tudi, da v Milwaukee nismo dosegli teh uspehov s praznim govorjenjem, ampak z resnim organiziranim delom. Ako pa hočemo še več doseči, potrebujemo novih moči. Zato naj vas prvi maj vzbudi in privede v naše vrste in končna vesolna zmaga ni več daleč!

SOC. PEVSKI ZBOR "NAPREJ", WILWAUKEE, WISCONSIN.

Najbolj delavno slov. društvo za razširjanje soc. idej v Ameriki.
V Milwaukee je samo kakih 3000 Slovencev a "Proletarec" ima tu nad 160 naročnikov! Vsak član tega društva je tudi agitator za Proletarca. Slov. naselbine posnemajte Milwaukee!

Za nenaročnike.

List "Proletarec", ki ga pravkar čitaš, Ti gotovo ni tuj, vsaj po imenu ne! Slišal si gotovo že marsikaj o njem. Nekateri ga hvalijo, drugi ga zopet grajajo in gotovo nisi na jasnem, kaj je pravzaprav resnica s "Proletarcem". Ako si mož, se boš sam prepričal in dognal resnico, ako si pa strahopetnež in nezavednež, ki samo tako daleč misli, kakor mu drugi pokažejo, se bož zadovoljil z zabavljanjem ali hvalo drugih.

Tvoje ravnanje bo pokazalo, kaj si.

Uprava "Proletarca" je sklenila, da dobi vsak nov naročnik, ki nam pošlje ta izrezek z celoletno naročnino ($1.50), povrhu še tri brošure in sicer: SOCIALISTIČNI KATEKIZEM, NASA BOGATSTVA in **ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM. Kdor nam pa pošlje samo polletno naročnino (75c), pa dobi: ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM.**

Kdor nam pa pošlje še 50c poleg noročnine, dobi povrhu vsega še znani roman iz delavskega življenja "DŽUNGEL"!

Ta ponudba velja samo za mesec maj.

Še danes se naroči.

"PROLETAREC", 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Tu pošiljam........dol.......cent. za naročnino.

Moje ime je: ....

Street (Ave.) P. O. Box: ....

Mesto in država: ....

Jasnejše začrtanega razrednega boja menda še ni bilo opaziti kakor pri zadnjih volitvah v Milwaukee. Na eni strani so bili delavci v socialistični stranki, na drugi strani pa kapitalisti, grabeži, popje, lastniki hiš za prostitucijo in pa slepci, ki še ne morejo ločiti dneva od noči. Zdaj se zna, kdo je kdo! Pa počakajte! Prihodnjih par let bodo slepci spregledali in takrat bodo šli demo-repu-popo-prostitucijonalci enkrat za vselej na dno kakor je šel nesrečni "Titanic"!

ZASTOPNIKI "PROLETARCA"

Sodruge v tistih naselbinah, kjer še nimajo stalnih zastopnikov, prosimo, da se zglasijo za zastopništvo. Prijavijo naj se kar potom dopisnice na upravništvo "Proletarca", na kar jim pošljemo vse potrebno.

Cleveland, O. in okolica:
A. Gradisher, 1158 E. 61 St.

Greensburg, Pa.:
Frank Matko, Keystone Hotel.

Za La Salle, Ill:
John Rogelj, 1216 3rd Street.

Za Springfield, Ill.:
Frank Bregar,

Za Superior, Wyo.:
Lukas Grosser, Box 341.

Conemaugh, Pa.
Andrej Vidrich, box 523.
Anton Stražišar, box 511.
Frank Pavlovič.

Frontenac, Kan.
John Bedene.

Kenosha, Wis.
Frank Žerovec.

Dunlo, Pa.
Frank Kaučič.

Hibbing, Minn.
Frank Hitti.

Morgan, Pa.
Louis Glažer.

Waukegan & North Chicago.
John Gantar.

Glencoe, O.
Ignaç Žlembergar.

Franklin & Girard, Kans.
Frank Wegel.

Indianapolis, Ind.
Filip Godina.

Mulberry, Kans.
John Lekše.

Ely, Minn.
J. Škerjanc.

Roundup, Mont.
Martin Meznarčič.

Herminie, Pa.
Jos. Bric.

Potovalni zastopnik za Pennsylvanijo, W. Virginijo, New York in sploh za celi East: Frank Podboj.

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"!

Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZARJA."

"Zarja" izhaja v Ljubljani, Šelenburgove ulice št. 6/II in stane za Ameriko $6 za celo leto.